

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi oikeusapulain
ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeusapulakia, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, valtion oikeusaputoimistoista annettua lakia, eräiden oikeudenkäynnistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annettua lakia sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettua lakia.

Ehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa sähköinen asiointi haettaessa oikeusapua oikeusaputoimistossa ja päätettäessä tuomioistuimessa oikeudenkäyntiavustajalle tai puolustajalle maksettavasta palkkiosta ja kulujen korvauksesta. Oikeusapuun tehtäisiin samalla vähäisiä tarkistuksia. Oikeusapu kattaisi avustajan toimenpiteet enintään 80 tunnilta. Oikeusavun taannehtivuutta rajoitettaisiin.

Jos hakemus on tehty vasta sen jälkeen kun asia on tuomioistuimessa ratkaistu, oikeusapu ei koskisi ratkaisun antamista edeltäneitä toimenpiteitä. Tuomioistuin voisi erityisestä syystä päättää puolustajan määräyksen jatkumisesta, vaikka edellytykset puolustajan määräykselle olisivat oikeudenkäynnin aikana lakanneet. Lisäksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosovittelijan oikeudesta saada valtion varoista palkkio ja korvaus kuluista säädettäisiin laissa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2009 alusta. Sähköisen oikeusapuasioinnin teknisten valmistelujen vuoksi oikeusapulakiin ehdotetut muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2009.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
PERUSTELUT	4
1 Nykytila ja ehdotetut muutokset	4
1.1 Oikeusapulaki	4
1.1.1 Sähköinen asiointi oikeusavussa ja palkkion määräämisessä avustajalle.....	4
1.1.2 Oikeusavun taloudelliset edellytykset	5
1.1.2.1 Puolison taloudellisen aseman huomioon ottaminen eräissä tilanteissa ..	5
1.1.2.2 Varallisuuden huomioon ottaminen	6
1.1.2.3 Vähäinen oikeudellinen neuvonta	6
1.1.2.4 Oikeusapuun kuuluvat avustajan toimenpiteet.....	6
1.1.2.5 Oikeusturvavakuutuksen vaikutus oikeusapuun	7
1.1.3 Oikeusavun taannehtivuus.....	7
1.1.4 Muita muutoksia.....	8
1.2 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa	8
1.2.1 Puolustajan määräyksen jatkaminen eräissä tilanteissa.....	8
1.2.2 Puolustajan määräykseen kuuluvat etuudet.....	9
1.3 Laki valtion oikeusaputoimistoista.....	9
1.3.1 Oikeusapupiiri ja toimipaikkasääntely	9
1.3.2 Julkisen oikeusavustajan nimittäminen	10
1.3.3 Toimistohenkilöstön kelpoisuus ratkaista oikeusapuasioita.....	10
1.4 Laki eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista.....	10
1.5 Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta.....	10
2 Esityksen vaikutukset.....	11
2.1 Sähköinen asiointi	11
2.2 Muut muutokset.....	12
3 Asian valmistelu.....	13
4 Voimaantulo.....	13
LAKIEHDOTUKSET	14
1. Laki oikeusapulain muuttamisesta	14
2. Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 4 ja 10 §:n muuttamisesta	18
3. Laki valtion oikeusaputoimistoista annetun lain muuttamisesta	19
4. Laki eräiden oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta	20
5. Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta	21
LIITE	22
ASETUSLUONNOS	22
oikeusavusta annetun asetuksen muuttamisesta	22
LIITE	23
ASETUSLUONNOS	23

sovittelijan palkkioista ja kulukorvauksista lapsen huoltoa tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevassa asiassa.....	23
LIITE	25
RINNAKKAISTEKSTIT	25
1. Laki oikeusapulain muuttamisesta	25
2. Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 4 ja 10 §:n muuttamisesta	33
3. Laki valtion oikeusaputoimistoista annetun lain muuttamisesta	35
4. Laki eräiden oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta	37
5. Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta	39

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset**1.1 Oikeusapulaki****1.1.1 Sähköinen asiointi oikeusavussa ja palkkion määräämisessä avustajalle**

Ehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa sähköinen asiointi haettaessa oikeusapua ja määrättäessä puolustaja tai asianomistajan avustaja. Myös avustajan palkkio- ja kulukorvausvaatimuksen käsittely ja maksatus tapahtuisivat sähköisesti. Sähköinen asiointi helpottaisi ja tehostaisi asiakkaiden ja näiden avustajien tai puolustajien asiointia oikeusaputoimistojen ja tuomioistuinten kanssa. Oikeusaputoimiston tehtävänä on tutkia asiakkaan edellytykset saada asiassa oikeusapua. Siirtämällä oikeusapua koskevat tiedot oikeusaputoimistosta suoraan sähköisesti tuomioistuimen käytettäväksi asian käsittely tuomioistuimessa nopeutuu ja yksinkertaistuu. Tuomioistuimen tehtävänä on määrätä oikeusavun ja puolustajan palkkio ja korvaus kuluista avustajalle. Kun palkkion määrääminen ja maksatus tapahtuisi sähköisesti, tuomioistuin voisi käyttää palkkion ja kulukorvauksen manuaaliseen laskemiseen nykyisin kuluvan ajan ja vaivan pääasian ratkaisemiseen.

Sähköisessä asiointissa asiakas tai tämän avustaja voisi saada oikeusapuhakemuksen vireille internetissä olevan oikeusministeriön sähköisen asiointiportaalin kautta. Asiakas tai avustaja voisi tehdä portaaliin sijoitetulla laskurilla koelaskennan asiakkaan mahdollisuuksista saada maksutonta tai osittain korvattavaa oikeusapua. Oikeusapupäätös toimitettaisiin asiakkaalle tai avustajalle sähköisenä kirjeenä. Mikäli asiakas tai avustaja ei tyydy oikeusapupäätökseen, hän voi laatia ratkaisupyynnön muutoksen hakemiseksi asiointiliittymän kautta. Mikäli oikeusaputoimisto ei oikaise päätöstä pyydettyllä tavalla, ratkaisupyynnö ohjataan oikeusaputoimistosta sähköisesti oikeusapurekisteriin, josta

tuomioistuin ottaa ratkaisupyynnön käsiteltäväksi.

Asian käsittelyn tuomioistuimessa päättyessä avustajan olisi laadittava tuomioistuimelle sähköinen lasku, jota tuomioistuin käyttäisi palkkion määräämisen pohjana. Palkkio ja kulukorvaus määrättäisiin pääasiasta erillisenä ratkaisuna, jonka tuomioistuin toimittaisi oikeushallinnon palvelukeskukseen sähköisesti maksatusta varten. Erillisessä palkkioratkaisussa vahvistettaisiin vain avustajalle tai puolustajalle valtion varoista maksettavan palkkion ja kulukorvauksen suuruus. Varsinaisessa tuomiossa tai muussa pääasiassa annettavassa ratkaisussa määrättäisiin muusta korvausvelvollisuudesta kuten oikeusapua saaneen vastapuolen mahdollisesta korvausvelvollisuudesta valtiolle tai oikeusapua osakorvausta vastaan saaneen velvollisuudesta korvata omavastuusuutensa avustajalleen.

Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistolta. Silloin kun oikeusavun hakija on valinnut avustajakseen yksityisen lakimiehen, tämä huolehtii käytännössä päämiehensä puolesta oikeusavun hakemisesta. Hakijan on kuitenkin itse allekirjoitettava hakemuksen sisältävä vakuutus hakemuksessa esitettyjen tietojen oikeellisuudesta. Näin on haluttu varmistaa hakemuksessa esitettyjen tietojen paikkansapitävyys. Oikeusavun hakemismenettelyn tulisi olla nykyistä joustavampi siinä, että asiamiehenkin päämiehensä puolesta allekirjoittama tai sähköisessä hakemuksessa tunnistein varmennettu hakemus tulisi voida hyväksyä. Oikeusaputoimistolla olisi kuitenkin aina mahdollisuus vaatia hakijaa itse allekirjoittamaan hakemuksen, jos siihen katsotaan olevan aihetta.

Selostetunlaisen sähköisen oikeusapuasiointin mahdollistamiseksi oikeusapulain 10 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Hakemuksen käsittelyä tehostaisi, jos oikeusapupäätös voitaisiin toimittaa hakijan ilmoittamaan avustajan osoitteeseen. Tätä tarkoittava muutos ehdotetaan tehtäväksi oikeusapulain 11 §:n 1 momenttiin.

Oikeusapulain 17 §:n 1 momentin mukaan yksityiselle avustajalle vahvistetaan kohtuullinen palkkio tarpeellisista toimenpiteistä ja ajanhukasta sekä korvaus kuluista. Nykyisin oikeudenkäyntikululasku esitetään tuomioistuimen istutokäsittelyssä yleensä istunnon päättyessä. Laskua ei myöskään tavallisesti toimiteta vastapuolelle tai tuomioistuimelle etukäteen ennen istutokäsittelyn alkua. Tämä johtuu osaltaan siitä, että lopullinen lasku on esitettävissä vasta käsittelyn päättyessä. Laskun myöhäinen esittäminen aiheuttaa kuitenkin sen, että tuomioistuimelta tai vastapuolelta voi kulua paljon aikaa laskuun tutustumiseen ja mahdollisten kysymysten ja kannanottojen esittämiseen. Tämä voi pitkittää oikeudenkäyntiä ja osaltaan myös lisätä vastapuolen oikeudenkäyntikululaskua. Mahdollista myös on, että laskuun ei ehditä tai jakseta siinä vaiheessa enää riittävästi perehtyä.

Avustajan tai puolustajan olisikin lähetettävä asiointiportaalin kautta sähköinen lasku tuomioistuimelle ja vastapuolelle istuntoa edeltävänä päivänä. Näin tuomioistuimella ja vastapuolella olisi mahdollisuus etukäteen riittävästi perehtyä esitettävään laskuun ja esittää siitä istutokäsittelyssä tai sitä ennenkin mahdolliset kysymykset ja huomautukset. Istunnon jälkeen tuomioistuin täydentäisi sähköiselle lomakkeelle istunnon keston.

Velvoittaessaan oikeusapua saaneen suorittamaan avustajalleen oikeusavun mahdollisen omavastuusuuden tuomioistuimen on oikeusapulain 20 §:n 2 momentin mukaan varattava oikeusapua saaneelle tilaisuus lausua avustajan laskun oikeellisuudesta. Säännöstä selvennettäisiin niin, että tällaista tilaisuutta ei tarvitse enää varata, mikäli oikeusavun saaja on jo hyväksynyt laskun oikeellisuuden.

Oikeusapulain 17 §:n 1 momentin mukaan avustajalle maksettavien palkkioiden ja korvausten perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Perustuslain mukaan lainsäädäntövalta eli valta antaa yleisiä oikeussääntöjä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen sekä viranomaisten oikeuksista ja velvollisuuksista kuuluu eduskunnalle. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Avustajalle maksettavien palkkioiden ja korvausten

perusteista on siten säädettävä lailla eikä valtioneuvoston asetuksella. Tästä syystä oikeusapulain 17 §:n 1 momentin mainittua säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä ilmenevät avustajan toimenpiteisiin käyttämä aika ja välttämättömästä matkustamisesta johtuva ajanhukka palkkion perusteena. Ehdotetun valtuutussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin palkkioon sisältyvistä toimenpiteistä, tuntipalkkion suuruudesta, asiakohtaisesta vähimmäispalkkiosta, korvattavista kuluista sekä niistä asia- ja avustajakohtaisista syistä, joiden perusteella palkkiota voidaan korottaa tai alentaa.

1.1.2 Oikeusavun taloudelliset edellytykset

1.1.2.1 Puolison taloudellisen aseman huomioon ottaminen eräissä tilanteissa

Oikeusapulain 3 §:n 1 momentin mukaan oikeusapua annetaan hakemuksesta korvauksetta tai omavastuusuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella. Hakijan taloudellinen asema arvioidaan tekemällä laskelma hänen kuukausittain käytettävissään olevista varoista (*käyttövara*). Tämä laskelma laaditaan hakijan ja hänen aviopuolisonsa tai hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen, varallisuuden ja elatusvelvollisuuden perusteella. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että sama koskisi myös rekisteröityä parisuhdetta.

Puolison taloudellisen aseman ottaminen huomioon käyttövaralaskelmassa voi rikosasioissa epäiltyjen ja vastaajien osalta olla ongelmallista. Hakijalle saatetaan puolison tulojen vuoksi myöntää oikeusapua vain osakorvauksella ja myönnetystä oikeusavusta peritään oikeusapumaksu, vaikka hakijan omien tulojen perusteella oikeusapu olisi myönnetty kokonaan korvauksetta eikä myöskään oikeusapumaksua olisi peritty. Näissä tilanteissa oikeusavun saaja ei tosiasiallisen maksukyvyttömyytensä vuoksi kykene suoriutumaan omavastuustaan ja oikeusapumaksusta. Mahdollista on myös, että oi-

keusapua ei myönnetä puolison tulojen perusteella lainkaan.

Oikeusapua hakevien puoliset voivat ymmärrettävästi olla haluttomia selvittämään tulojaan ja varojaan toisen puolison rikosasian käsittelyä varten. Näin varsinkin tilanteissa, joissa oikeusapua hakeva avopuoliso on vangittu ja parisuhteen jatkuvuus epävarma. Näiden seikkojen vuoksi on aiheellista muuttaa oikeusapulain 3 §:n 1 momenttia siten, että jos oikeusavun hakija on epäiltynä tai vastaajana rikosasiassa, hänen oikeusapunsa määräytyy vain hakijan taloudellisen aseman perusteella. Sama koskisi tilannetta, jossa puoliset ovat toistensa vastapuolina tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään.

1.1.2.2 Varallisuuden huomioon ottaminen

Varallisuusveron poistumisen myötä verohallinto ei enää vahvista verovelvollisen verotettavaa varallisuutta eikä oikeusapua hakevan mahdollista varallisuutta voida verotustietojen perusteella enää selvittää. Mahdollista varallisuutta ei siksi enää otettaisi huomioon käyttövaralaskelmaa tehtäessä. Huomioon otettavaksi varallisuudeksi jäisi kuitenkin edelleen helposti rahaksi muutettava yli 5 000 euron arvoinen varallisuus, joka otettaisiin huomioon erillisenä lisäomavastuuna esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen 7 §:n mukaisesti. Oikeusapulain 3 §:ään ehdotetaan tehtäväksi tästä johtuvat muutokset.

1.1.2.3 Vähäinen oikeudellinen neuvonta

Vähäisestä oikeudellisesta neuvosta ei oikeusapulain 3 §:n 2 momentin mukaan peritä oikeusavun omavastuuosuutta. Myöskään oikeusapumaksua ei lain 12 §:n 2 momentin mukaan peritä vähäisen neuvon antamisesta. Nyt voimassa olevien säännösten mukaan oikeusavun hakijalle tulee kuitenkin tehdä käyttövaralaskelma silloinkin, kun häneltä ei peritä mitään maksuja neuvon vähäisyyden perusteella. Tätä ei ole syytä muuttaa silloin, kun neuvon saaja asioi henkilökohtaisesti oikeusaputoimistossa. Sen sijaan puhelimen ja

muun sähköisen etäviestimen välityksellä oikeudellista neuvontaa annettaessa käyttövaralaskelman tekeminen ei ole tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi oikeusapulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että annettaessa vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintä käyttäen, hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää. Tämä säädettäisiin erillisessä 3 a §:ssä.

1.1.2.4 Oikeusapuun kuuluvat avustajan toimenpiteet

Oikeusapulain 5 §:n 2 momentin mukaan oikeusapu kattaa avustajan toimenpiteet enintään sadalta tunnilta. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että oikeusavun antamista jatketaan, jos siihen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus. Tuomioistuimen on tällöin asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille. Muissa kuin tuomioistuinasioissa sadan tunnin enimmäismäärä avustajan toimenpiteille on ehdoton, eikä oikeusapua voida sen täytyttyä jatkaa.

Tarve oikeusavun jatkamisesta yli sadan tunnin on ollut esillä lähinnä riita-asioissa, joissa oikeudenkäyntiaineisto on laaja ja joissa usein haetaan muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun. Oikeudenkäyntikustannukset voivat yksittäisessä tapauksessa nousta hyvinkin merkittäviksi. Oikeusturvaväyistä ei tuomioistuimessa käsiteltäville asioille voida harkita ehdotonta enimmäisrajaa.

Jotta oikeudenkäyntikulujen kasvua yksittäistapauksessa voitaisiin kuitenkin hillitä ja valvoa oikeusturvan tarvetta riittävän aikaisessa vaiheessa ehdotetaan ensiksikin, että 100 tunnin yläraja alennetaan 80 tuntiin. Toiseksi oikeusavun saajan olisi selvitettävä tuomioistuimelle, miksi oikeusavun jatkaminen on tarpeen ja selostettava ne toimenpiteet, jotka asiassa ovat vielä välttämättömiä. Asian käsittelyä tuomioistuimessa tehostaisi lisäksi se, että oikeusapua jatkettaisiin kerrallaan enintään 30 tuntia, ellei tuomioistuin asian erityisen laajuuden vuoksi toisin määräisi. Oikeusavun jatkamisen edellytyksiä ei muutettaisi. Jatkamiseen tulisi edelleenkin olla erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian

laatu ja laajuus. Pyyntö oikeusavun jatkamisesta olisi tehtävä hyvissä ajoin ennen kuin 80 tuntia on tullut täyteen, jotta tuomioistuimen päätösharkintaan jää riittävästi aikaa ja oikeusavun saaja voisi varautua hyvissä ajoin myös siihen, että oikeusapua ei pyynnöstä huolimatta jatketa.

1.1.2.5 Oikeusturvavakuutuksen vaikutus oikeusapuun

Oikeusapua ei lain 3 §:n 4 momentin mukaan anneta, jos hakijalla on kysymyksessä olevan asian kattava oikeusturvavakuutus. Tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa oikeusapua voidaan kuitenkin myöntää siltä osin kuin kustannukset ylittävät vakuutusyhtiön korvausvelvollisuuden ylärajaksi vakuutusopimuksessa määritellyn enimmäiskorvausmäärän, jos siihen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve ja asian laatu ja laajuus. Vaikka asiaa käsitellään tuomioistuimessa, päätöksen oikeusavun myöntämisestä tekee oikeusaputoimisto. Käytännössä oikeusaputoimistoilla ei ole edellytyksiä arvioida hakijan oikeusturvan tarvetta eikä asian laatua ja laajuutta, jos oikeusapua haetaan vasta oikeusturvavakuutuksen vakuutusmäärän täytyttyä asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä. Tämän vuoksi oikeusaputoimistot tekevät näissä tilanteissa yleensä kielteisen päätöksen ja siirtävät oikeusavun myöntämisen pääasiaa käsittelevän tuomioistuimen ratkaistavaksi, jolla onkin paremmat edellytykset arvioida oikeusavun tarvetta.

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että asiaa käsittelevä tuomioistuin päättäisi edellä kerrotussa tilanteessa oikeusavun myöntämisestä. Hakijan tulisi esittää tuomioistuimelle oikeusaputoimiston selvitys siitä, että hakija täyttää oikeusavun myöntämisen taloudelliset edellytykset. Muilta osin edellytykset ja menettely olisivat samanlaiset kuin päätettäessä edellä kohdassa 1.1.2.4 selostetulla tavalla oikeusavun jatkamisesta yli 5 §:n 2 momentissa säädettävän enimmäisrajan. Oikeusavun antamiselle tulee siis olla erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus. Hakijan on myös esitettävä tuomioistuimelle selvitys asian vaatimista välttämättömistä

toimenpiteistä. Myös tässä tapauksessa tuomioistuimen olisi asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille, mikä ei voisi kerrallaan ylittää 30 tuntia, ellei tuomioistuin asian erityisen laajuuden vuoksi toisin määrää. Näin muutettuna nykyinen 3 §:n 4 momentti annettaisiin erillisenä 3 b §:nä.

1.1.3 Oikeusavun taannehtivuus

Oikeusapua voidaan lain 10 §:n 1 momentin mukaan hakea asian käsittelyn jokaisessa vaiheessa, kunnes tuomioistuimessa käsiteltävä asia on saanut lainvoiman tai muun asian käsittely on päättynyt. Oikeusapu voidaan lain 13 §:n 1 momentin mukaan myöntää hakemuspäivästä lukien tai, jos siihen ovat edellytykset, myös taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. Muutoksenhakutilanteita varten viimeksi mainitun lainkohdan 2 momentissa on taannehtivuutta rajoittava säännös, jonka mukaan muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa oikeusapua ei voida myöntää taannehtivasti koskemaan muutoksenhakua edeltäneitä toimenpiteitä, ellei hakija saata todennäköiseksi, että hän ei ole pätevistä syistä hakenut oikeusapua aikaisemmin.

Hyväksyttävänä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että oikeusapua on haettava mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja joka tapauksessa ennen kuin pääasiassa on annettu ratkaisu. Sinänsä sille, että oikeusapuhakemus tehdään vasta myöhäisessä vaiheessa, voi olla hyväksyttäviä syitä. Avustaja on voinut saada toimeksiannon vasta käsittelyä edeltävänä päivänä tai jopa samana päivänä eikä päämieskään ole ollut välttämättä tietoinen mahdollisuudestaan oikeusapuun. Käytännössä tällaisissa tapauksissa menetellään niin, että asian käsittely pidetään suunnitellusti mutta pääasian ratkaisun antamista lykätään, kunnes oikeusapupäätös on toimitettu tuomioistuimelle.

Tämän vuoksi ja järjestelmän selkiyttämiseksi ehdotetaan, että oikeusapu ei koskisi pääasiaa koskevan ratkaisun antamista edeltäneitä toimenpiteitä, jos oikeusapuhakemus on tehty vasta sen jälkeen, kun asia on tuomioistuimessa ratkaistu. Tämä säänneltäisiin

lain 13 §:n 1 momentissa. Oikeudenmenetyksiä ei tapahtuisi, kun hakemuksen tekeminen oikeusaputoimistolle ennen pääasian ratkaisemista riittää.

Laissa ei ole erikseen säännöstä sitä tilannetta varten, että oikeusapua haetaan tuomioistuimen ratkaisun antamisen jälkeen ennen asian lainvoimaiseksi tuloa, mutta ratkaisuun ei haeta muutosta. Niitä oletettavasti varsin harvinaisia tilanteita varten, joissa oikeusapupäätöstä ei ehditä tehdä ennen pääasian ratkaisemista, ehdotetaan lain 18 §:n 2 momenttiin säännöstä siitä, milloin muutoksenhakutuomioistuin määrää avustajan palkkion ja korvauksen myös alemmassa oikeusasteessa tehdyistä toimenpiteistä. Ehdotuksen vuoksi muutoksenhakutilanteita koskeva oikeusapulain 13 §:n 2 momentin erityissäännös voidaan tarpeettomana kumota.

1.1.4 Muita muutoksia

Oikeusapulaissa on viittauksia korkolain (633/1982) kohtiin, jotka ovat korkolakiin tehtyjen muutosten vuoksi siirtyneet lakiteknisesti toiseen kohtaan. Nämä oikeusapulain 20 §:n 3 momentissa, 21 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 1 momentissa olevat viittaukset korkolakiin ehdotetaan tässä yhteydessä muutettaviksi nykyistä korkolakia vastaaviksi.

Muutoksenhakua koskevan oikeusapulain 24 §:n 1 momentti on epäselvä eikä vastaa tarkoitustaan. Sitä ehdotetaan selvennettäväksi.

1.2 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa

1.2.1 Puolustajan määräyksen jatkaminen eräissä tilanteissa

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetyn lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa luetellaan ne tapaukset, joissa epäillylle on pyynnöstä määrättävä puolustaja, ja 3 momentissa ne tapaukset, joissa puolustaja määrätään viran puolesta. Puolustaja määrätään, kun asia koskee törkeätä rikosta, taikka epäilty on pidätettynä tai vangittuna, taikka kun epäilty on alaikäinen. Lain 2 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan puolustajan määräys raukeaa, jos

edellytyksiä puolustajan määräämiselle ei 1 §:n mukaan enää ole.

Käytännössä on varsin tavallista, että puolustajan määräämisen edellytykset lakkaavat oikeudenkäynnin aikana. Esimerkiksi vangittu vastaaja päästetään vapaalle, taikka rikosnimike muuttuu alioikeuden tuomiossa syytettä lievemmäksi ja asian käsittelyä jatketaan muutoksenhakutuomioistuimessa. Edellytykset lakkaavat myös, jos vastaaja oikeudenkäynnin aikana täyttää 18 vuotta. Puolustajan määräyksen lakattua epäilty tai vastaaja voi hakea oikeusapua oikeusapulain säännösten mukaisesti.

Puolustajan määräyksen lakkaaminen ennen asian oikeuskäsittelyn päättymistä saattaa aiheuttaa joskus ongelmallisia tilanteita, paitsi rikosasian vastaajalle, myös häntä puolustaneelle oikeudenkäyntiavustajalle. Puolustaja on nimittäin oikeusapulain nojalla määrättyä avustajaa paremmassa asemassa palkkiota määrättäessä. Puolustajalle palkkio maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista puolustettavan taloudellisesta asemasta riippumatta ja puolustettava velvoitetaan maksamaan takaisin valtiolle puolustajalle maksetut palkkiot, ei kuitenkaan siltä osin kuin hän olisi oikeutettu saamaan oikeusapua. Oikeusapulain mukaiselle avustajalle ei sitä vastoin makseta valtion varoista oikeusapua saaneen omavastuuosuutta. Vaikka puolustajan määräämisen edellytykset olisivatkin lakanneet, avustajan tarve siitä huolimatta yleensä säilyy oikeuskäsittelyn jatkuessa esimerkiksi muutoksenhakutuomioistuimessa.

On perusteltua, että asiaan jo perehtynyt puolustaja voisi jatkaa päämiehensä avustamista puolustajan määräämisen edellytysten lakattuakin. Jos ei ole selvää, että avustettava on oikeutettu korvauksetta oikeusapuun tai että päämies on maksukykyinen, puolustajan tehtävää hoitanut voi joutua jatkamaan tehtäväänsä epätietoisena siitä, tuleeko hän saamaan tehtävästään jatkossa korvausta. Huomattava on, että puolustajantehtävä saattaa liittyä sellaiseen rikosoikeudenkäyntiin, jonka johdosta päämies on menettänyt työpaikkansa tai hänen omaisuutensa on asetettu vakuustakavarikkoon. Hyvän asianajajattavan mukainen lähtökohtana on, että asianajaja ei voi päämiehen varattomuuden takia luopua

kesken kaiken tehtävästään eikä ainakaan niin, että päämiehen oikeusturva sen takia vaarantuu. Näin ollen asianajaja on velvollinen joka tapauksessa huolehtimaan ainakin muutoksenhakemiseen liittyvistä tarpeellisista toimista, vaikka palkkion saaminen siitä olisi epävarmaa. Jos puolustajan tehtävää hoitanut luopuu tehtävästään jäätyään ilman vaatimaansa palkkioennakkoa, voi pätevä avustajan saaminen vastaajalle olla vaikeaa, mikä voi vaarantaa vastaajan oikeusturvan.

Tuomioistuinten käytäntö tällaisissa tilanteissa vaihtelee. Jotkut tuomioistuimet eivät oikeusturvasyistä määrää aina puolustajan määräystä lakkaamaan, vaikka edellytykset siihen lain mukaan olisivat olemassa. Lain 2 luvun 4 §:n 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, joka lisäisi tuomioistuinten harkintavaltaa tällaisissa tilanteissa ja antaisi tuomioistuimelle painavien oikeusturvasyiden vaatiessa mahdollisuuden määrätä, ettei puolustajan tehtävä raukea, vaikka edellytykset puolustajan määräämiselle olisivat lakanneet. Ehdotettu säännös ei muuttaisi lopullista kustannusvastuun jakautumista valtion ja puolustettavan vastaajan kesken, vaan turvaisi tarvittaessa keskeytyksettömän oikeudellisen avun saamisen vastaajalle rikosasiassa.

Lain 2 luvun 4 §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus kumottavaan oikeusapulain 13 §:n 2 momenttiin (edellä kohta 1.1.3.)

1.2.2 Puolustajan määräykseen kuuluvat etuudet

Puolustajan saaneelle rikosasian vastaajalle oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetyn lain mukaan kuuluvat etuudet eivät kaikilta osiltaan vastaa oikeusapulain 4 §:n mukaisia etuuksia. Tällainen vastaaja ei vapaudu käsittelymaksusta eikä valtion varoista korvata hänen esittämästään muusta kuin henkilödistelusta aiheutuvia kustannuksia. Jos vastaaja haluaa saada nämä etuudet, hänen on hankittava oikeusaputoimistolta selvitys siitä, että hän olisi taloudellisten olosuhteidensa perusteella oikeutettu oikeusapuun. Huomattava on, että oikeusapulain nojalla nämä etuudet myönnetään täysimääräisesti silloinkin, kun oikeusapua annetaan osakorvausta vastaan.

Käytäntöä yksinkertaistaisi, jos rikosasian vastaajalla, jolle on määrätty puolustaja, kuuluisi lain nojalla mainitut oikeusapulain 4 §:n mukaiset etuudet. Tämä merkitsisi sitä, että nämä etuudet saisi myös sellainen vastaaja, joka ei olisi oikeutettu edes osakorvaukselliseen oikeusapuun. Muusta kuin henkilödistelusta aiheutuva kustannus voi yksittäistapauksissa olla merkittäväkin. Kun kysymyksessä on vakava rikosasia, tällaistenkin kustannusten korvaamista valtion varoista voidaan kuitenkin pitää perusteltuna, vaikka vastaaja ei olisikaan vähävarainen. On syytä korostaa, että oikeusapulain nojalla tällaiset kustannukset maksetaan valtion varoista vain, jos todistelu on ollut asian selvittämiseksi tarpeen.

Lain 2 luvun 10 §:n 1 momenttia ehdotetaan mainitulla tavalla muutettavaksi. Lisäksi valtion varoista maksettavista todistelukurvauksista ehdotetaan lainkohdassa viitattavaksi oikeusapulain sijasta suoraan asianomaiseen valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annettuun lakiin (666/1972).

1.3 Laki valtion oikeusaputoimistoista

1.3.1 Oikeusapupiiri ja toimipaikkasääntely

Laissa valtion oikeusaputoimistoista (258/2002) säädetään nykyisin, että oikeusaputoimistolla voi olla sivutoimisto tai sivuvastaanotto ja että oikeusaputoimistojen sekä niiden sivutoimistojen ja sivuvastaanottojen sijaintikunnista säädetään oikeusministeriön asetuksella. Oikeusaputoimistoverkostoa uudistetaan siten, että henkilöstömäärältään samankokoisia toimistoja yhdistetään hallinnollisesti, minkä vuoksi on tarkoituksenmukaista, että lain 1 §:stä poistetaan sivutoimisto- ja sivuvastaanottokäsitteet. Sen sijasta 2 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että oikeusaputoimistolla voi tarvittaessa olla useampi kuin yksi toimipaikka.

Oikeusapupiiri on määritelty nykyisin hovioikeuspiirirajojen mukaisesti, mikä ei ole tarkoituksenmukaista, koska oikeusaputoimella ei ole hallinnollista yhteyttä hovioikeuksien toimintaan. Tämän vuoksi kyseisestä

määrittelytavasta on 4 §:ssä syytä luopua. Sen sijasta 2 §:ssä ehdotetaan oikeusapupiiri muodostettavaksi oikeusapupalveluiden alueellisen tarpeen mukaisesti.

1.3.2 Julkisen oikeusavustajan nimittäminen

Lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeusministeriö nimittää johtavan julkisen oikeusavustajan ja julkisen oikeusavustajan. Valtion oikeusaputoimistoista annetun oikeusministeriön asetuksen (390/2002) 1 §:n mukaan oikeusaputoimistoissa voi julkisen oikeusavustajan virkojen lisäksi olla oikeusneuvonjan virkoja ja työsopimussuhteista henkilökuntaa. Tämän muun henkilökunnan nimittää tai ottaa asetuksen mukaan johtava julkinen oikeusavustaja. On perusteltua, että oikeusaputoimiston johtava julkinen oikeusavustaja saa ottaa tai nimittää kaikki toimistossa työskentelevät henkilöt. Siksi mainittu lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että johtava julkinen oikeusavustaja nimittäisi julkisen oikeusavustajan.

1.3.3 Toimistohenkilöstön kelpoisuus ratkaista oikeusapuasioita

Nykyisin johtava julkinen oikeusavustaja voi lain 12 §:n 2 momentin mukaan kirjallisesti määrätä toimistohenkilön ratkaisemaan oikeusapuhakemukset selvissä asioissa, jos oikeusapu myönnetään hakemuksen mukaisesti. Lainkohta ei mahdollista toimivallan siirtämistä toimistohenkilökunnalle kielteisten oikeusapupäätösten osalta. Toimistohenkilökunnan ammattitaito riittää myös sellaisten oikeusapupäätösten tekemiseen. Tämän vuoksi pykälää esitetään muutettavaksi siten, että johtava julkinen oikeusavustaja voisi määrätä toimistohenkilön ratkaisemaan oikeusapuhakemukset kaikissa selvissä asioissa. Kuitenkin jos hakemuksen ratkaiseminen olisi tulkinnanvaraista, se olisi siirrettävä julkisen oikeusavustajan ratkaistavaksi. Määräys olisi mahdollista antaa edelleen myös siten rajoitettuna, että toimistohenkilö voisi ratkaista oikeusapuhakemukset vain sellaisissa selvissä asioissa, joissa oikeusapu myönnetään hakemuksen mukaisesti.

1.4 Laki eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista

Mainittu laki (269/1974) turvaa valtion palveluksessa olevan asemaa yleisiä oikeusapu- ja oikeudenkäyntikulusäännöksiä laajemmin eräissä tapauksissa silloin, kun hän on palvelussuhteeseensa liittyvässä oikeudenkäynnissä asianosaisena joko asianomistajana tai vastaajana. Laissa säädetyissä tilanteissa valtion palveluksessa olevalle on määrättävä oikeudenkäyntiavustaja hänen taloudellisesta asemastaan riippumatta. Oikeusavun saamiseen tai sen sisältöön ei vaikuta myöskään mahdollisen oikeusturvavakuutuksen olemassaolo.

Tähän lakiin ehdotetuilla muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa valtion palveluksessa olevien asemaa. Muutoksissa on kysymys ainoastaan siitä, että oikeudenkäyntiavustajan kelpoisuusehtojen, avustajan määräämisen ja avustajalle maksettavan palkkion ja korvauksen osalta erityislaissa viitattaisiin oikeusapulain säännösten sijasta oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetyyn lain 2 luvun säännöksiin puolustajasta ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajasta. Näin siitä syystä, että tämän erityislain mukaiset etuudet vastaavat paremmin rikosasioista säädetyyn lain 2 luvun mukaisia puolustajan määräyksen saaneen vastaajan ja oikeudenkäyntiavustajan saaneen asianomistajan etuuksia kuin oikeusapulaissa säädetyjä yleisiä oikeusapuun sisältyviä etuuksia.

1.5 Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva tuomioistuimen päätös ja väliaikainen määräys pannaan täytäntöön siten kuin laissa lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta (619/1996) säädetään. Sen mukaan tuomioistuimen on määrättävä asiaan sovittelija, kun täytäntöönpanoa koskeva hakemus on tullut käräjäoikeuteen. Sovittelijana toimii yleensä sosiaalihuollon viranomaisen nimeämä lastensuojel-

luun perehtynyt sosiaalityöntekijä tai psykologi.

Sovittelijan tulee ottaa henkilökohtaisesti yhteys asianosaisiin ja hänen on pyrittävä järjestämään asianosaisten kesken myös yhteinen neuvottelu. Sovittelijan tulee myös keskustella lapsen kanssa, jos se lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen on mahdollista. Sovittelun tarkoituksena on edistää asianosaisten yhteistoimintaa lapsen hyvinvoinnin toteuttamiseksi täytäntöön pantavana olevan päätöksen edellyttämällä tavalla. Täytäntöönpanolain mukaan käräjäoikeus voi määrätä tehtävään tarvittaessa kaksi tai useamman sovittelijan. Sovittelijan tulee laatia sovittelusta kertomus, joka toimitetaan käräjäoikeuteen.

Sovittelijalle maksetaan tehtävästä palkkio valtion varoista, jonka suuruuden yksittäistapauksessa päättää käräjäoikeus. Palkkiota määrättäessä sovelletaan oikeusministeriön marraskuussa 1996 antamaa määräystä (4133/161/97). Oikeusministeriön toimivalta antaa määräys sovittelijalle maksettavan palkkion perusteista perustuu lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (729/1996) 12 §:n 1 momenttiin. Sen mukaan sovittelijalle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus kuluistaan oikeusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Asetus on annettu tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain (619/1996) 34 §:n nojalla, jonka mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Sovittelijan oikeudesta palkkioon ja korvaukseen kuluistaan on siten säädetty ennen perustuslain voimaan tuloa annetussa valtioneuvoston asetuksessa, johon myös oikeusministeriön toimivalta antaa määräys sovittelijan palkkion perusteista perustuu. Perustuslain mukaan lainsäädäntövalta eli valta antaa yleisiä oikeussääntöjä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen sekä viranomaisten oikeuksista ja velvollisuuksista kuuluu eduskunnalle. Koska sovittelijan oikeudesta palkkioon ja kulukorvaukseen valtion varoista on kysymys lailla säänneltävästä asiasta, asetuksen nojalla annettua ministeriön määräystä sovittelijan palkkion ja kulukorvauksen perusteista ei voida muuttaa, jollei sitä koskevaa sää-

dösvaltaa voida johtaa laintasoisesta säännöksestä. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Siksi lakiin lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta ehdotetaan lisättäväksi kyseinen valtuutussäännös, jonka mukaan sovittelijalla on oikeus saada valtion varoista tehtävän vaativuuteen ja laajuuteen perustuva kohtuullinen palkkio ja korvaus tarpeellisista kuluista. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin palkkioon sisältyvistä toimenpiteistä, palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä niistä asia- ja sovittelijakohtaisista syistä, joiden perusteella palkkiota voidaan korottaa tai alentaa.

Yli kymmenen vuotta muuttamattomana säilynyttä oikeusministeriön määräystä sovittelijan palkkion perusteista olisi nyt muutettava yleistä ansiotason kehitystä vastaavasti. Määräys kumottaisiin ja palkkioiden taso ja määräytyminen säänneltäisiin uudelleen oikeusministeriön asetuksella laissa nyt säädettävän valtuutuksen nojalla. Luonnos asetukseksi on hallituksen esityksen liitteenä.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Sähköinen asiointi

Sähköisen järjestelmän rakentaminen aiheuttaa valtiolle kustannuksia arviolta 620 000 euroa vuonna 2008. Se helpottaa olennaisesti tuomioistuinten palkkiopäätöksen tekemistä ja vähentää palkkiopäätöksen tekemiseen kuluva aikaa. Toimiva järjestelmä karsii myös palkkioiden maksatukseen osallistuvan toimistohenkilöstön työstä pois aikaa vieviä välivaiheita, joita nykyisin tehdään manuaalisesti. Alkuvaiheessa syntyvät lisäkustannukset saadaan myöhemmin takaisin säästyneinä henkilötyövuosina.

Sähköisen asioinnin vaikutus tuomioistuimissa on noin 1—3 henkilötyövuotta vastaava säästö. Oikeushallinnon palvelukeskukselle sähköisen asioinnin käyttöön ottamisesta aiheutuu arviolta kahden henkilötyövuoden säästö. Oikeusaputoimistoissa hakemusmenettelyn yksinkertaistumisesta ja sähköisestä asioinnista aiheutuu noin 8—9 henkilötyövuotta vastaava säästö.

Henkilöstötyövuosisäästöt ajoittuvat vuosille 2010–2012, mikäli sähköinen asiointijärjestelmä otetaan vuoden 2009 aikana. Vuonna 2010 sähköinen asiointi vaikuttaa oikeusaputoimistojen työmäärissä neljän henkilötyövuoden verran. Vuonna 2011 sähköinen asiointi vaikuttaa oikeusaputoimistojen työmäärissä viiden sekä tuomioistuinten ja oikeushallinnon palvelukeskuksen työmäärissä kahden henkilötyövuoden verran.

Yhteiskunnallisesti hanke edistää kansalaisten mahdollisuuksia asioida viranomaisien kanssa internetin välityksellä. Sähköinen asiointi helpottaa ja monipuolistaa asiointimahdollisuuksia irrottamalla asioinnin fyysisestä palvelupaikasta ja rajatusta virka-ajasta. Palvelun koettu laatu paranee.

Sähköinen asiointi rakennetaan niin, että pohjatiedot palkkion määräämistä varten saadaan jo oikeusavun hakemusvaiheessa. Sähköisesti tehdyn oikeusapuhakemuksen tiedot siirtyisivät oikeusapupäätöspohjaan ja oikeusapupäätöksestä edelleen asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle. Tuomioistuimet voisivat hyödyntää näitä tietoja myös ratkaisupyynnöitä käsitellessään. Järjestelmä antaisi hakijalle, avustajalle, tuomioistuimille ja oikeusaputoimistoille mahdollisuuden seurata oikeusapupäätöksen ja palkkionmaksatuksen etenemistä.

Avustaja tai puolustaja voi lähettää asiakkaansa puolesta oikeusapuhakemuksen sähköisesti oikeusaputoimistoon portaalipalvelun kautta. Sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönottoaminen lisäisi hieman avustajille aiheutuvaa työtä, koska he syöttäisivät tai siirtäisivät oikeusapupäätöksen tekemiseen ja palkkion maksamiseen tarvittavat tiedot sähköiselle lomakkeelle. Tehostunut menettely kuitenkin nopeuttaisi avustajille tulevien palkkioiden ja muiden korvausten maksamista. Kun avustajille maksettavien korvausten käsittelyyn saadaan liitettyä yhteydet verottajan arvonlisä- ja ennakoperintärekistereihin sekä ulosottojärjestelmään, korvausten käsittely muuttuu entistä nopeammaksi ja virheettömämmäksi.

Valtakunnallisen hakemusjärjestelmän luominen helpottaisi oikeusapupäätösten keskittämistä ruuhkatilanteissa sellaisiin toimistoihin, joilla on ratkaisukapasiteettia. Tällä järjestelyllä estettäisiin myös käytännössä

esiintyneet tilanteet, joissa samassa asiassa on eri toimistoissa määrätty eri avustajat.

Sähköisen hakemisen käyttöönotto vähentää oikeusaputoimistoissa postin käsittelyä sekä paperihakemusten siirtämistä erikseen sähköiseen muotoon. Lisäksi tiedot siirtyisivät sähköisistä lomakkeista suoraan tietokantoihin ilman manuaalista tietojen syöttämistä. Saavutetut työnsäästöt tarkoittavat tuottavuuden paranemista ja eläkkeelle siirtyvien toimihenkilöiden tilalle rekrytoitavien määrän vähenemistä.

Oikeusavun hakemista harkitseva voisi uudessa järjestelmässä tehdä sähköisen koelaskennan mahdollisuuksistaan saada oikeusapua. Tämä vähentää palvelupisteisiin suuntauneita kyselyitä, jolloin neuvonnan ja puhelinpalvelun kuormittavuus oikeusaputoimistoissa vähenee.

Sähköinen asiointijärjestelmä mahdollistaa nykyistä tarkoituksenmukaisemman ja laajemman tilastotietojen keruun.

Avustajien ja puolustajien palkkioiden määräämiseen tuomioistuimissa käytettävä aika on lisääntynyt oikeusapu-uudistuksen myötä merkittävästi. Kun yksityisten oikeusavustajien ja puolustajien maksatuspäätökset tehdään sähköisen järjestelmän avulla, tuomioistuinten työ helpottuu ja ne voivat aikaisempaa paremmin keskittyä varsinaisen pääasian ratkaisun tekemiseen. Erityisesti tuomioistuimet hyötyisivät sähköisen maksatuspäätöksen käyttöön ottamisesta. Avustajalle maksettavan palkkion ja kulujen korvauksen kokonaissummaa ja arvonlisäveron osuutta niistä ei enää tarvitsisi laskea manuaalisesti uudelleen siinä tapauksessa, että tuomioistuin ei hyväksy laskussa vaadittua palkkiota ja korvausta sellaisenaan. Tuomioistuinten ei myöskään tarvitse enää täyttää lähetelomakkeita eikä postittaa avustajien laskuja. Prosessin nopeutumisen ja yksinkertaistumisen ansiosta tuomioistuimen ei enää tarvitse avustajien palkkioiden laskemisen vuoksi siirtää tuomion antamista kansliatuomiona, vaan se voidaan julistaa heti istunnossa.

2.2 Muut muutokset

Oikeusavun enimmäistuntimäärän alentamisella oletetaan olevan kustannuksia hillitseviä ja oikeudenkäyntiä tehostavia vaikutuksia.

tuksia. Tuomioistuimessa käsiteltävissä asioissa oikeusapuasiakkaan oikeusturva ei voi vaarantua, koska tuomioistuimien voi tarvittaessa määrätä lisätunteja. Sen sijaan niissä oikeusapuasioissa, joita ei käsitellä tuomioistuimissa, enimmäistuntimäärä on ehdoton.

Hakemusmenettelyn keventäminen säästää avustajilta asian hoitamiseen kuluvaa aikaa, mistä aiheutuu säästöjä valtion oikeusapukustannuksissa.

Oikeusapulain 3 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että jos oikeusavun hakija on epäiltynä tai vastaajana rikosasiassa, hänen oikeusapunsa määräytyy vain hakijan taloudellisen aseman perusteella. Rikosasioissa vastaajat saavat pääsääntöisesti oikeusapua kokonaan korvauksettomasti, minkä vuoksi yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset eivät tule merkittävästi kasvamaan, vaikka puolison tuloja ja varoja ei oikeusapua myönnettäessä huomioitaisi.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 10 § muutettaisiin siten, että rikosasian vastaajalle, jolle on määrätty puolustaja, kuuluisivat oikeusapulain 4 §:n mukaiset etuudet. Uudistuksella ei olisi juurikaan valtiontaloudellista merkitystä, sillä tällaisia tapauksia on varsin vähän ja esimerkiksi käsittelymaksuista valtiolta näin saamatta jäänyt kertymä olisi lähes merkityksetön.

3 Asian valmistelu

Oikeusapulainsäädännön muutostarpeita on arvioinut oikeusministeriön asettama työryhmä (oikeusministeriön työryhmämietintö 2007:4). Työryhmän ehdotuksesta saatiin lausunnot 39 viranomaiselta ja yhteisöltä. Sähköinen asiointi sai lausuntotiivistelmän (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:12) mukaan kannatusta valtaosalta lausunnonantajista. Sen sijaan ehdotuksiin oikeusavun enimmäistuntimäärän alentamisesta 100 tunnista 80 tuntiin ja oikeusavun taannehtivuuden rajoittamisesta eräät tuomioistuimet suhtautuivat varauksellisesti, koska ehdotukset lisäisivät niiden työmäärää.

Ehdotus on valmisteltu työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta oikeusministeriössä.

4 Voimaantulo

Ehdotetut lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2009 alusta. Sähköisen oikeusapuasioinnin teknisten valmistelujen vuoksi oikeusapulakiin ehdotetut muutokset ehdotetaan kuitenkin tulemaan voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2009.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**oikeusapulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 5 päivänä huhtikuuta 2002 annetun oikeusapulain (257/2002) 13 §:n 2 momentti, *muutetaan* 3 §, 5 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 2 ja 3 momentti, 21 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentti sekä 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 § osittain laissa 972/2004, ja *lisätään* lakiin uusi 3 a ja 3 b §, seuraavasti:

3 §

Oikeusavun taloudelliset edellytykset

Oikeusapua annetaan hakemuksesta korvausta tai omavastuusuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella. Hakijan taloudellinen asema arvioidaan hänen kuukausittain käytettävissään olevien varojen (*käyttövara*) ja varallisuuden perusteella. Käyttövara lasketaan hakijan ja hänen aviopuolisonsa taikka hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävän kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen ja elatusvelvollisuuden perusteella. Jos hakija on epäiltynä tai vastaajana rikosasiassa taikka jos puoliset ovat toistensa vastapuolina tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, oikeusapu määräytyy vain hakijan taloudellisen aseman perusteella.

Oikeusapua annetaan henkilölle, jonka käyttövara ja varallisuus eivät ylitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin vahvistettavaa määrää. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin huomioon otettavista tuloista ja menoista sekä elatusvelvollisuuden vaikutuksesta käyttövaraa laskettaessa, varallisuuden huomioon ottamisesta sekä niistä perusteista, joita noudatetaan määrättäessä oikeusapua saaneen omavastuusuus.

Hakija saa oikeusapua käyttövarastaan aiheutuvien rajoitusten estämättä, jos hän osoittaa, ettei kykene vastaamaan asian käsittelyn edellyttämistä kustannuksista sen vuoksi, että elinkustannukset ovat Suomea korke-

ammat siinä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, jossa hänellä on koti- tai asuinpaikka.

3 a §

Vähäinen oikeudellinen neuvonta

Hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää silloin, kun hakijalle annetaan vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintä käyttäen. Vähäisestä oikeudellisesta neuvonnasta ei peritä omavastuusuutta.

3 b §

Oikeusturvavakuutuksen vaikutus oikeusapuun

Oikeusapua ei anneta, jos hakijalla on kysymyksessä olevan asian kattava oikeusturvavakuutus. Tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa tuomioistuin voi kuitenkin myöntää oikeusavun siltä osin kuin kustannukset ylittävät vakuutusyhtiön korvausvelvollisuuden ylärajaksi vakuutus sopimuksessa määritellyn enimmäiskorvausmäärän. Edellytyksenä on, että hakija esittää oikeusaputoimiston antaman selvityksen hakijan taloudellisista olosuhteista ja selvityksen asian käsittelyn edellyttämistä välttämättömistä toimenpiteistä sekä että oikeusavun myöntämiseen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus. Tuomioistuimen on tällöin

asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille. Tämä tuntimäärä ei voi kerrallaan ylittää 30 tuntia, jollei tuomioistuin asian erityisen laajuuden vuoksi toisin määrää. Pyyntö oikeusavun jatkamisesta on tehtävä hyvissä ajoin ennen kuin tuntimäärä on tullut täyteen. Jos hakija on taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun korvauksetta, oikeusapu voidaan kuitenkin myöntää myös vakuutuksen omavastuusuuden kattamiseen.

5 §

Oikeusapuun kuuluvat avustajan toimenpiteet

Oikeusapu kattaa avustajan toimenpiteet enintään 80 tunnilta. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että oikeusavun antamista jatketaan. Edellytyksenä on, että oikeusavun saaja esittää selvityksen asian käsittelyn edellyttämistä välttämättömistä toimenpiteistä sekä että oikeusavun jatkamiseen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus. Tuomioistuimen on tällöin asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille. Tämä tuntimäärä ei voi kerrallaan ylittää 30 tuntia, jollei tuomioistuin asian erityisen laajuuden vuoksi toisin määrää. Pyyntö oikeusavun antamisen jatkamisesta on tehtävä hyvissä ajoin ennen kuin tuntimäärä on tullut täyteen.

10 §

Oikeusavun hakeminen

Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistolta. Hakijan on esitettävä selvitys taloudellisista olosuhteistaan ja asiasta, johon hän hakee oikeusapua. Oikeusaputoimisto voi hyväksyä myös hakijan avustajan hakijan puolesta tekemän hakemuksen. Taloudellisista olosuhteista ja asiasta esitettävästä selvityksestä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

11 §

Oikeusavun myöntäminen

Oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Jos julkinen oikeusavustaja on esteellinen pääasiassa, oikeusavun hakija ohjataan tekemään hakemus toiseen oikeusaputoimistoon. Hakijan pyynnöstä päätös voidaan kuitenkin tehdä kyseisessä oikeusaputoimistossa, jolleivät olosuhteet edellytä siirtoa. Vastapuolta avustava julkinen oikeusavustaja ei kuitenkaan saa ratkaista oikeusapuhakemusta. Päätös voidaan toimittaa hakijan ilmoittamaan asiointiosoitteeseen. Hakijan katsotaan saaneen päätöksen tiedoksi, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä.

13 §

Oikeusavun alkamisajankohta ja kesto

Oikeusapu voidaan myöntää hakemuspäivästä lukien tai, jos siihen on edellytykset, myös taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. Jos hakemus on tehty vasta sen jälkeen kun asia on tuomioistuimessa ratkaistu, oikeusapu ei kuitenkaan koske tämän ratkaisun antamista edeltäneitä toimenpiteitä. Oikeusapu on myöntämisestä lähtien voimassa kaikissa oikeusasteissa, joissa asiaa käsitellään.

17 §

Yksityisen avustajan palkkio ja kulukorvaus

Yksityiselle avustajalle vahvistetaan kohtuullinen palkkio tarpeellisista toimenpiteistä niihin käytetyn ajan perusteella ja välttämättömästä matkustamisesta johtuvasta ajanhukasta sekä korvaus kuluista. Palkkio ja kulukorvaus suoritetaan valtion varoista 20 §:n mukaisella omavastuusuudella vähennettynä. Palkkion määräämistä varten avustajan on esitettävä yksityiskohtainen selvitys asiassa suorittamistaan toimenpiteistä ja kuluistaan, jollei sellaisen selvityksen esittäminen

ole tarpeetonta. Jos selvitystä on tarkoitus käsitellä suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa, avustajan on toimitettava selvitys siihenastisista toimenpiteistä ja kuluista hyvissä ajoin ja viimeistään istuntopäivää edeltävänä arkipäivänä tuomioistuimelle ja tarvittaessa myös vastapuolelle. Virallisen syyttäjän on rikosasioissa lausuttava esitetystä palkkio- ja kuluvaatimuksesta, jos siihen vaatimuksen määrään nähden tai muuten on aihetta. Jos avustajaksi on määrätty henkilö, joka ei yleisesti hoida asianajotehtäviä kyseisessä tuomioistuimessa, korvataan matkustamisesta syntyvät lisäkulut ja ajanhukka ainoastaan, jos tällaisen avustajan käyttäminen on perusteltua. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin toimenpiteistä, joista palkkiota maksetaan, tuntipalkkion suuruudesta, asiakohtaisesta vähimmäispalkkiosta, korvattavista kuluista sekä niistä asioista, joiden perusteella palkkiota voidaan korottaa tai alentaa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös siitä, millä tavoin selvitys vaadituista palkkio- ja kulukorvauksista esitetään tuomioistuimelle, sekä siitä, milloin selvitystä tehdyistä toimenpiteistä ei tarvitse esittää.

18 §

Palkkioiden ja korvausten määrääminen

Tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa pääasian käsittelevä tuomioistuin määrää yksityiselle avustajalle, todistajalle ja, jollei oikeusavun saajalla jo muuten ole lain mukaan oikeutta maksuttomaan tulkkaukseen, tulkille valtion varoista maksettavan palkkion ja korvauksen sekä oikeusapua saaneelle maksettavat korvaukset. Palkkiosta ja korvauksesta annetaan pääasiasta annettavasta ratkaisusta erillinen päätös.

Avustajalle tulevan palkkion ja korvauksen tuomioistuin määrää avustajan tehtävän päättyessä tuomioistuimessa. Jos oikeusapua on haettu ennen asian ratkaisemista tuomioistuimessa, mutta oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä vasta sen jälkeen ja pääasiaan on haettu muutosta, taikka jos muutoksenhakutuomioistuin hyväksyy ratkaisupyynnöstä tehdyn valituksen eikä pää-

asia ole enää alemmassa tuomioistuimessa vireillä, muutoksenhakutuomioistuin määrää avustajan palkkion ja korvauksen myös alemmassa oikeusasteessa suoritetuista toimenpiteistä. Muussa tapauksessa palkkion ja korvauksen määrää asiaa viimeksi käsitelty tuomioistuin. Jos tehtävä jatkuu pitkähkön ajan, voidaan palkkio ja korvaus määrätä puolivuositain tai erityisestä syystä lyhyemmältäkin ajalta. Avustajalle voidaan määrätä suoritettavaksi ennakkoon tehtävän hoitamisesta hänelle aiheutuvista huomattavista kuluista, jos siihen on erityinen syy.

20 §

Ostavastuuosuuden määrääminen

Kun yksityinen oikeusavustaja on antanut oikeusapua osakorvausta vastaan tuomioistuimen käsittelemässä asiassa, 18 §:n 2 momentissa mainittu tuomioistuin varattuaan oikeusapua saaneelle tilaisuuden lausua laskun oikeellisuudesta velvoittaa oikeusavun saajan suorittamaan avustajalleen oikeusavun omavastuuosuuden samalla, kun se määrää valtion varoista avustajalle maksettavan palkkion. Tilaisuutta lausua laskun oikeellisuudesta ei tarvitse kuitenkaan varata, jos oikeusavun saaja on hyväksynyt laskun. Muussa tapauksessa oikeusaputoimisto määrää omavastuuosuuden suuruuden.

Yksityiselle avustajalle maksettavaksi tuomitulle omavastuuosuudelle on vaadittaessa määrättävä vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut tuomitsemispäivästä.

21 §

Korvauksen periminen ulosottoteitse ja viivästyskorko

Jos valtiolle tulevaa omavastuuosuutta tai oikeusapumaksua ei ole suoritettu eräpäivänä, viivästyneelle määrälle saadaan periä

vuotuisena viivästyskorkona korkolain 4 §:n 1 momentin mukainen viivästyskorko kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona maksuvelvollisuutta koskeva tuomioistuimen päätös on ollut asianosaisen saatavissa tai jona maksuvelvolliselle on lähetetty lasku.

22 §

Oikeusavun saajan vastapuolen korvausvelvollisuus

Jos oikeusavun saajan vastapuoli olisi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun, oikeudenkäynnistä rikosasiassa annetun lain 9 luvun tai hallintolainkäyttölain 13 luvun nojalla velvollinen korvaamaan oikeusavun saajan oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osittain, hänet on velvoitettava korvaamaan vastavasti valtiolle sen varoista tämän lain nojalla asiassa maksettavaksi määrätyt kustannukset ja julkisen oikeusavustajan arvioitu palkkio korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona maksuvelvollisuutta koskeva tuomioistuimen päätös on ollut asianosaisen saatavissa.

24 §

Oikeusaputoimiston päätöksen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Oikeusaputoimiston tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi (*ratkaisupyyntö*). Ratkaisupyyntö on tehtävä 30 päivän kuluessa oikeusaputoimiston päätöksen tiedoksi saamisesta, kuitenkin ennen kuin pääasian ratkaisu tulee lainvoimaiseksi. Ratkaisupyyntö on toimitettava päätöksen tehneelle oikeusaputoimistolle. Se on tehtävä kirjallisesti, ja siinä on ilmoitettava se oikeusaputoimiston päätös, jota ratkaisupyyntö koskee, sekä miltä osin ja millä perusteella hakija on päätökseen tyytymätön.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Ennen lain voimaantuloa myönnettyyn oikeusapuun sovelletaan 3 §:ää sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa. Tällaiseen oikeusapuun ei sovelleta 3 b §:ää.

Oikeusapuun, jota on haettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 13 §:ää sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

2.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 4 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 2 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentti ja 10 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentti laissa 260/2002 ja 2 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 243/2006, seuraavasti:

2 luku

Asianosaisen avustamisesta

4 §

Puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määrää se tuomioistuin, jossa rikosasia on vireillä tai jossa se voidaan panna vireille. Määräykset voidaan oikeusapulain 13 §:n 1 momentissa säädettyin edellytyksin antaa taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. Jos asian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole vielä kulunut umpeen, edellä mainitut määräykset antaa asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin.

 Jos 1 §:n mukaiset edellytykset puolustajan määräämiselle lakkaavat, puolustajan määräys raukeaa, jollei tuomioistuin vastaajan oikeusturvan vuoksi erityisestä syystä toisin päättä. Puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määräyksen peruuttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeusapulaissa säädetään avustajasta.

10 §

Tämän luvun mukaan määrätylle puolustajalle ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajalle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkioista ja korvauksista. Puolustajan määräyksen saanut vastaaja ja oikeudenkäyntiavustajan saanut asianomistaja vapautuvat velvollisuudesta suorittaa oikeusapulain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja maksuja. Puolustajan saaneelle vastaajalle ja oikeudenkäyntiavustajan saaneelle asianomistajalle korvataan todistelusta aiheutuneet kustannukset noudattaen sitä, mitä oikeusapulain 4 §:n 2 momentissa säädetään. Tämän luvun mukaan määrätylle tukihenkilölle sekä puolustajan saaneen vastaajan ja oikeudenkäyntiavustajan saaneen asianomistajan nimeämälle todistajalle maksetaan korvaus noudattaen, mitä laissa valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 200 .

3.

Laki**valtion oikeusaputoimistoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion oikeusaputoimistoista 5 päivänä huhtikuuta 2002 annetun lain (258/2002) 1 ja 2 §, 3 §:n 3 momentti, 4 § sekä 12 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Oikeusavun antamista varten valtio ylläpitää oikeusaputoimistoja. Oikeusaputoimistot suorittavat niille oikeusapulaissa (257/2002) ja muualla laissa tai asetuksessa säädetyt tehtävät.

2 §

Oikeusaputoimistot sijaitsevat oikeusapupalveluiden alueellisen tarpeen mukaan muodostettavissa oikeusapupiireissä. Oikeusaputoimistolla voi tarvittaessa olla useampi kuin yksi toimipaikka. Oikeusapupiireistä ja oikeusaputoimistojen toimipaikoista säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella. Ennen toimipaikkojen sijaintia koskevien säännösten antamista on kuultava kuntia, joita asia koskee.

3 §

Oikeusministeriö nimittää johtavan julkisen oikeusavustajan. Johtava julkinen oikeusavustaja nimittää julkisen oikeusavustajan.

4 §

Jokaisessa oikeusapupiirissä on oikeusaputoimenjohtaja. Oikeusaputoimen johtajan tehtävänä on vastata oikeusapupalveluiden tasapuolisesta tarjonnasta oikeusapupiirin alueella. Oikeusaputoimen johtaja toimii samalla yhden oikeusaputoimiston johtavana julkisena oikeusavustajana. Oikeusaputoimen johtajan hoitaessa yksittäistä toimeksiantoa häneen sovelletaan, mitä julkisesta oikeusavustajasta säädetään.

12 §

Johtava julkinen oikeusavustaja voi kirjallisesti määrätä toimistohenkilön ratkaistavaksi oikeusapuhakemukset selvissä asioissa. Jos hakemuksen ratkaiseminen on tulkinnanvaraista, se on siirrettävä julkisen oikeusavustajan ratkaistavaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20__ .

4.

Laki**eräiden oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista 29 päivänä maaliskuuta 1974 annetun lain (269/1974) 1 d §, sellaisena kuin se on laissa 265/2002, sekä

lisätään 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 891/1980 ja mainitussa laissa 265/2002, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 a §

Oikeudenkäyntiavustajasta, hänen määräämisestään sekä oikeudenkäyntiavustajalle maksettavasta palkkiosta ja korvauksesta on soveltavin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvus-

sa säädetään puolustajasta ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

5.

Laki**lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain
31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 16 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (619/1996) 31 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

31 §

*Valtion varoista suoritettavat korvaukset ja
kustannukset*

tuksella säädetään tarkemmin toimenpiteistä, joista palkkiota maksetaan, palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä niistä asia- ja sovittelijakohtaisista syistä, joiden perusteella palkkiota voidaan korottaa tai alentaa.

Sovittelijalla on oikeus saada valtion varoista tehtävän vaativuuteen ja laajuuteen perustuva kohtuullinen palkkio ja korvaus tarpeellisista kuluistaan. Oikeusministeriön ase-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Liite
Asetusluonnos

Valtioneuvoston asetus

oikeusavusta annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministeriön esittelystä, *muutetaan* oikeusavusta 23 päivänä toukokuuta 2002 annetun valtioneuvoston asetuksen (388/2002) 7 § sekä

kumotaan 2 §:n 3 momentti, 15 § ja 16 § seuraavasti:

7 §

Lisäomavastuu tulee oikeusavun saajan maksettavaksi, jos hänellä on talletuksia tai muuta niihin rinnastettavaa helposti rahaksi muutettavaa varallisuutta, jonka arvo on yli 5 000 euroa. Lisäomavastuu on puolet 5 000 euroa ylittävistä talletuksista ja niihin rinnastettavasta varallisuudesta. Perunkirjoitusasioissa lisäomavastuu määräytyy 17 §:n mukaisesti.

Perheen vakinaisena kotina tai vapaa-ajan asuntona käytettävää omistusasuntoa ja työn tai työmatkojen kannalta välttämätöntä autoa tai muuta kulkuvälinettä ei katsota helposti rahaksi muutettavaksi varallisuudeksi, jos

niiden arvo on kohtuullisessa suhteessa perheen kokoon ja työajon tarpeeseen. Helposti rahaksi muutettavana omaisuutena ei pidetä elinkeinotoimintaan tai maatalouden harjoittamiseen liittyvää omaisuutta, mikäli elinkeinotoiminnalle tai maatalouden harjoittamiselle aiheutuisi merkittävää haittaa kyseisen omaisuuden myynnistä.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Asetusta sovelletaan myönnettäessä oikeusapua mainitun päivämäärän jälkeen.

Liite
Asetusluonnos

Oikeusministeriön asetukset

sovittelijan palkkioista ja kulukorvauksista lapsen huoltoa tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevassa asiassa

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään 16 päivänä elokuuta 1996 lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain (619/1996) nojalla, sellaisena kuin se on laissa /2008:

1 §

Soveltamisala

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996) tarkoitetun sovittelijan palkkio ja korvaus määrätään tässä asetuksessa säädettyjen perusteiden mukaisesti.

2 §

Peruspalkkio

Peruspalkkio maksetaan vaativuudeltaan ja työmäärältään tavanomaisesta sovittelusta, kun sovittelijoita on määrätty kaksi ja sovittelu koskee enintään kahta lasta.

Peruspalkkio sisältää asiaan perehtymisen, puhelinneuvottelut, vanhempien ja lasten tapaamiset, sovittelukertomuksen laatimisen sekä muut sovittelun edellyttämät toimet.

Sovittelijan peruspalkkion suuruus on 800 euroa.

3 §

Korotettu palkkio

Sovittelijan peruspalkkio määrätään enintään 30 %:lla korotettuna, jos yksi tai useampi seuraavista korotusperusteista täyttyy:

- 1) lapsia on useampi kuin kaksi,
- 2) asiaan on määrätty vain yksi sovittelija,

3) sovittelu on ollut erityisen vaikea tai työmäärältään erityisen suuri taikka se on jouduttu suorittamaan vieraalla kielellä,

4) sovittelu on jouduttu suorittamaan sovittelijasta riippumattomista syistä pääsääntöisesti normaalin työajan ulkopuolella,

5) sovittelijan kertomusta on täydennetty sovittelijasta riippumattomista syistä; tai

6) sovittelu on jatkettu tuomioistuimen pyynnöstä.

Peruspalkkiota voidaan korottaa yli 30 %, jos tehtävä on kokonaisuutena arvioiden poikkeuksellisen vaativa.

4 §

Alennettu palkkio

Sovittelijan palkkio määrätään peruspalkkiota alempana, jos

1) sovittelija on määrätty kesken sovittelumenettelyyn;

2) sovittelu on ollut poikkeuksellisen lyhyt tai

3) asian hoitamisessa on havaittavissa sovittelijasta johtuvia laiminlyöntejä tai puutteita

5 §

Jatkettu sovittelu

Sovittelusta, jota on jatkettu ulosottomiehen pyynnöstä, maksetaan tuomioistuimen harkinnan mukaan 100—200 euroa.

6 §

Kuulemisesta maksettava palkkio

Jos tuomioistuin on kutsunut sovittelijan kuultavaksi istuntoon, hänelle maksetaan palkkiota 100 euroa, jos kuuleminen matkoineen on kestänyt enintään kolme tuntia. Jos käsittely matkoineen kestää yli kolme tuntia, palkkiona maksetaan lisäksi 20 euroa tunnilta.

7 §

Kulujen korvaaminen

Korvattavia kuluja ovat matka- ja majoituskulut, tavanomaista suuremmat posti- puhelin-, ja kopiointikulut sekä muut suoranaiset kulut.

Tavanomaiset posti-, puhelin- ja kopiointikulut sisältyvät palkkioon.

Matka- ja majoituskulujen korvaamiseen sovelletaan valtion matkustussääntöä. Päivärahaa ei kuitenkaan makseta.

8 §

Arvonlisävero

Tämän asetuksen mukaiset palkkiot eivät sisällä arvonlisäveroa. Jos sovittelija on arvonlisäverovelvollinen, palkkioihin lisätään arvonlisäveron määrä.

9 §

Lasku

Sovittelijan on toimitettava tuomioistuimelle lasku kahtena kappaleena, jossa on selvitettävä:

- 1) palkkiovaatimus eriteltynä;
- 2) korotusperuste, jos sovittelija katsoo, että palkkio on määrättävä korotettuna;
- 3) vaaditut kulukorvaukset ;
- 4) tuomioistuimessa kuulemisen osalta ilmoitus siitä, kuinka kauan kuulemiseen on matkoineen kulunut aikaa;
- 5) suoritettavan arvonlisäveron euromäärä ja erittely arvonlisäverottomista eristä, sekä
- 6) elinkeinonharjoittajan nimi, y-tunnus ja pankkiyhteys tai, jos palkkio suoritetaan sovittelijalle henkilökohtaisesti, sovittelijan henkilötunnus, verotuskunta ja pankkiyhteys

10 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan alkaen.

Asetusta sovelletaan sovitteluun, jota koskeva määräys on annettu tämän asetuksen voimaantulon jälkeen.

Tällä asetuksella kumotaan oikeusministeriön määräys sovittelijoille maksettavista palkkiosta ja kulukorvauksista lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevassa asiassa (27.11.1996, 4133/161/96).

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

oikeusapulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan 5 päivänä huhtikuuta 2002 annetun oikeusapulain (257/2002) 13 §:n 2 momentti, muutetaan 3 §, 5 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 2 ja 3 momentti, 21 §:n 2 momentti, 22 §:n 1 momentti sekä 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 § osittain laissa 972/2004, ja lisätään lakiin uusi 3 a ja 3 b §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Oikeusavun taloudelliset edellytykset

Oikeusapua annetaan hakemuksesta korvausta tai omavastuusuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella. Hakijan taloudellinen asema arvioidaan tekemällä laskelma hänen kuukausittain käytettävissään olevista varoista (*käyttövara*). Laskelma laaditaan hakijan ja hänen aviopuolisonsa tai hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen, *varallisuuden* ja elatusvelvollisuuden perusteella.

Oikeusapua annetaan henkilölle, jonka käyttövara ei ylitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin vahvistettavaa määrää. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin huomioon otettavista tuloista ja menoista sekä *varallisuuden* ja elatusvelvollisuuden vaikutuksesta käyttövara laskettaessa sekä niistä perusteista, joita noudatetaan määrättäessä oikeusapua saaneen omavastuusuus. Vähäisestä oikeudellisesta neuvosta ei peritä omavastuusuutta.

Hakija saa oikeusapua käyttövarastaan aiheutuvien rajoitusten estämättä, jos hän osoittaa, ettei kykene vastaamaan asian käsittelyn edellyttämistä kustannuksista sen vuoksi, että linkustannukset ovat Suomea korkeammat

Ehdotus

3 §

Oikeusavun taloudelliset edellytykset.

Oikeusapua annetaan hakemuksesta korvausta tai omavastuusuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella. Hakijan taloudellinen asema arvioidaan hänen kuukausittain käytettävissään olevien varojen (*käyttövara*) ja *varallisuuden perusteella*. *Käyttövara lasketaan* hakijan ja hänen aviopuolisonsa *taikka* hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävän kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen ja elatusvelvollisuuden perusteella. *Jos hakija on epäilty tai vastaajana rikosasiassa taikka jos puoliso ovat toistensa vastapuolina tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, oikeusapu määrätty vain hakijan taloudellisen aseman perusteella.*

Oikeusapua annetaan henkilölle, jonka käyttövara ja *varallisuus* eivät ylitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin vahvistettavaa määrää. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin huomioon otettavista tuloista ja menoista sekä elatusvelvollisuuden vaikutuksesta käyttövara laskettaessa, *varallisuuden huomioon ottamisesta* sekä niistä perusteista, joita noudatetaan määrättäessä oikeusapua saaneen omavastuusuus.

siinä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, jossa hänellä on koti- tai asuinpaikka.

Oikeusapua ei anneta, jos hakijalla on kysymyksessä olevan asian kattava oikeusturvavakuutus. Tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa oikeusapua voidaan kuitenkin myöntää siltä osin kuin kustannukset ylittävät vakuutusyhtiön korvausvelvollisuuden ylärajaksi vakuutus sopimuksessa määritellyn enimmäiskorvausmäärän, jos siihen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve ja asian laatu ja laajuus. Oikeusapupäätöksessä on asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille. Jos hakija on taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun korvauksetta, oikeusapu voidaan kuitenkin myöntää myös vakuutuksen omavastuuosuuden kattamiseen.

Hakija saa oikeusapua käyttövarastaan aiheutuvien rajoitusten estämättä, jos hän osoittaa, ettei kykene vastaamaan asian käsittelyn edellyttämistä kustannuksista sen vuoksi, että elinkustannukset ovat Suomea korkeammat siinä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, jossa hänellä on koti- tai asuinpaikka.

3 a §

Vähäinen oikeudellinen neuvonta

Hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää silloin, kun hakijalle annetaan vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintä käyttäen. Vähäisestä oikeudellisesta neuvonnasta ei peritä omavastuuosuutta.

3 b §

Oikeusturvavakuutuksen vaikutus oikeusapuun

Oikeusapua ei anneta, jos hakijalla on kysymyksessä olevan asian kattava oikeusturvavakuutus. Tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa *tuomioistuin voi kuitenkin myöntää oikeusavun* siltä osin kuin kustannukset ylittävät vakuutusyhtiön korvausvelvollisuuden ylärajaksi vakuutus sopimuksessa määritellyn enimmäiskorvausmäärän. *Edellytyksenä on, että hakija esittää oikeusaputoimiston antaman selvityksen hakijan taloudellisista olosuhteista ja selvityksen asian käsittelyn edellyttämistä välttämättömistä toimenpiteistä sekä että oikeusavun myöntämiseen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian*

laatu ja laajuus. Tuomioistuimen on tällöin asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille. Tämä tuntimäärä ei voi kerrallaan ylittää 30 tuntia, jollei tuomioistuin asian erityisen laajuuden vuoksi toisin määrää. Pyyntö oikeusavun jatkamisesta on tehtävä hyvissä ajoin ennen kuin tuntimäärä on tullut täyteen. Jos hakija on taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun korvauksetta, oikeusapu voidaan kuitenkin myöntää myös vakuutuksen omavastuuosuuden kattamiseen.

5 §

Oikeusapuun kuuluvat avustajan toimenpiteet

Oikeusapu kattaa avustajan toimenpiteet enintään sadalta tunnilta. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että oikeusavun antamista jatketaan, jos siihen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus. Tuomioistuimen on tällöin asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille.

5 §

Oikeusapuun kuuluvat avustajan toimenpiteet

Oikeusapu kattaa avustajan toimenpiteet enintään 80 tunnilta. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että oikeusavun antamista jatketaan. *Edellytyksenä on, että oikeusavun saaja esittää selvityksen asian käsittelyn edellyttämistä välttämättömistä toimenpiteistä sekä että oikeusavun jatkamiseen on erityisiä syitä ottaen huomioon oikeusavun saajan oikeusturvan tarve sekä asian laatu ja laajuus.* Tuomioistuimen on tällöin asetettava enimmäistuntimäärä avustajalle korvattaville toimenpiteille. Tämä tuntimäärä ei voi kerrallaan ylittää 30 tuntia, jollei tuomioistuin asian erityisen laajuuden vuoksi toisin määrää. Pyyntö oikeusavun antamisen jatkamisesta on tehtävä hyvissä ajoin ennen kuin tuntimäärä on tullut täyteen.

10 §

Oikeusavun hakeminen

Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistolta. Oikeusapua voidaan hakea asian käsittelyn jokaisessa vaiheessa siihen asti, kunnes tuomioistuimessa käsiteltävä asia on saanut lainvoiman tai muun asian käsittely on päätynyt. Hakemus voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Hakijan on esitettävä selvitys taloudellisista olosuhteistaan ja asiasta, jossa hän hakee oikeusapua. Taloudellisista olosuh-

10 §

Oikeusavun hakeminen

Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistolta. Hakijan on esitettävä selvitys taloudellisista olosuhteistaan ja asiasta, johon hän hakee oikeusapua. Oikeusaputoimisto voi hyväksyä myös hakijan avustajan hakijan puolesta tekemän hakemuksen. Taloudellisista olosuhteista ja asiasta esitettävästä selvityksestä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

teista ja asiasta esitettävästä selvityksestä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

11 §

Oikeusavun myöntäminen

Oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä, jollei muussa laissa toisin säädetä. Jos julkinen oikeusavustaja on esteellinen pääasiassa, oikeusavun hakija ohjataan tekemään hakemus toiseen oikeusaputoimistoon. Hakijan pyynnöstä päätös voidaan kuitenkin tehdä kyseisessä oikeusaputoimistossa, jolleivät olosuhteet edellytä siirtoa. Vastapuolta avustava julkinen oikeusavustaja ei kuitenkaan saa ratkaista oikeusapuhakemusta. Päätös voidaan toimittaa hakijalle tiedoksi postitse. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on hakijan ilmoittamalla osoitteella varustettuna annettu postin kuljetettavaksi.

11 §

Oikeusavun myöntäminen

Oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Jos julkinen oikeusavustaja on esteellinen pääasiassa, oikeusavun hakija ohjataan tekemään hakemus toiseen oikeusaputoimistoon. Hakijan pyynnöstä päätös voidaan kuitenkin tehdä kyseisessä oikeusaputoimistossa, jolleivät olosuhteet edellytä siirtoa. Vastapuolta avustava julkinen oikeusavustaja ei kuitenkaan saa ratkaista oikeusapuhakemusta. *Päätös voidaan toimittaa hakijan ilmoittamaan asiointiosoitteeseen. Hakijan katsotaan saaneen päätöksen tiedoksi, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä.*

13 §

Oikeusavun alkamisajankohta ja kesto

Oikeusapu voidaan myöntää hakemuspäivästä lukien tai, jos edellytykset siihen ovat olemassa, myös taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. Oikeusapu on voimassa kaikissa oikeusasteissa, joissa asiaa käsitellään.

13 §

Oikeusavun alkamisajankohta ja kesto

Oikeusapu voidaan myöntää hakemuspäivästä lukien tai, jos siihen on edellytykset, myös taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. *Jos hakemus on tehty vasta sen jälkeen kun asia on tuomioistuimessa ratkaistu, oikeusapu ei kuitenkaan koske tämän ratkaisun antamista edeltäneitä toimenpiteitä.* Oikeusapu on myöntämisestä lähtien voimassa kaikissa oikeusasteissa, joissa asiaa käsitellään.

17 §

Yksityisen avustajan palkkio ja kulukorvaus

Yksityiselle avustajalle vahvistetaan kohdullinen palkkio tarpeellisista toimenpiteistä ja ajanhukasta sekä korvaus kuluista. Palkkio

17 §

Yksityisen avustajan palkkio ja kulukorvaus

Yksityiselle avustajalle vahvistetaan kohdullinen palkkio tarpeellisista toimenpiteistä *niihin käytetyn ajan perusteella ja välttämät-*

ja kulukorvaus suoritetaan valtion varoista 20 §:n mukaisella omavastuuosuudella vähennettynä. Palkkion määräämistä varten avustajan on esitettävä *oikeusapupäätös ja* yksityiskohtainen selvitys asiassa suorittamistaan toimenpiteistä ja kuluistaan. Virallisen syyttäjän on rikosasioissa lausuttava esitetystä palkkio- ja kuluvaatimuksesta, jos siihen vaatimuksen määrään nähden tai muuten on aiheutta. Jos avustajaksi on määrätty henkilö, joka ei yleisesti hoida asianajotehtäviä kyseisessä tuomioistuimessa, korvataan matkustamisesta syntyvät lisäkulut ja ajanhukka ainoastaan, jos tällaisen avustajan käyttäminen on perusteltua. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin avustajalle maksettavien palkkioiden ja korvausten perusteista.

tömästä matkustamisesta johtuvasta ajanhukasta sekä korvaus kuluista. Palkkio ja kulukorvaus suoritetaan valtion varoista 20 §:n mukaisella omavastuuosuudella vähennettynä. Palkkion määräämistä varten avustajan on esitettävä yksityiskohtainen selvitys asiassa suorittamistaan toimenpiteistä ja kuluistaan, jollei sellaisen selvityksen esittäminen ole tarpeetonta. Jos selvitystä on tarkoitus käsitellä suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa, avustajan on toimitettava selvitys siihenastisista toimenpiteistä ja kuluista hyvissä ajoin ja viimeistään istuntopäivää edeltävänä arkipäivänä tuomioistuimelle ja tarvittaessa myös vastapuolelle. Virallisen syyttäjän on rikosasioissa lausuttava esitetystä palkkio- ja kuluvaatimuksesta, jos siihen vaatimuksen määrään nähden tai muuten on aiheutta. Jos avustajaksi on määrätty henkilö, joka ei yleisesti hoida asianajotehtäviä kyseisessä tuomioistuimessa, korvataan matkustamisesta syntyvät lisäkulut ja ajanhukka ainoastaan, jos tällaisen avustajan käyttäminen on perusteltua. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin toimenpiteistä, joista palkkiota maksetaan, tuntipalkkion suuruudesta, asiakokohtaisesta vähimmäispalkkiosta, korvattavista kuluista sekä niistä asia- ja avustajakohtaisista syistä, joiden perusteella palkkiota voidaan korottaa tai alentaa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös siitä, millä tavoin selvitys vaadituista palkkio- ja kulukorvauksista esitetään tuomioistuimelle, sekä siitä, milloin selvitystä tehdyistä toimenpiteistä ei tarvitse esittää.

18 §

Palkkioiden ja korvausten määrääminen

Tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa pääasian käsittelevä tuomioistuin määrää yksityiselle avustajalle, todistajalle ja tulkille valtion varoista maksettavan palkkion ja korvauksen sekä oikeusapua saaneelle maksettavat korvaukset.

Avustajalle tulevan palkkion ja korvauksen tuomioistuin määrää avustajan tehtävän päättyessä tuomioistuimessa. Jos oikeusapu myönnetään koskemaan alemmassa oikeusas-

18 §

Palkkioiden ja korvausten määrääminen

Tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa pääasian käsittelevä tuomioistuin määrää yksityiselle avustajalle, todistajalle ja, *jollei oikeusavun saajalla jo muuten ole lain mukaan oikeutta maksuttomaan tulkkaukseen*, tulkille valtion varoista maksettavan palkkion ja korvauksen sekä oikeusapua saaneelle maksettavat korvaukset. *Palkkiosta ja korvauksesta annetaan pääasiasta annettavasta ratkaisusta erillinen päätös.*

teessa suoritettuja toimenpiteitä vasta, kun pääasian käsittely siinä on päättynyt, muutoksenhakutuomioistuin määrää avustajan palkkion ja korvauksen myös alemmassa oikeusasteessa suoritetuista toimenpiteistä. Jos muutoksenhakua ei ajeta perille, palkkion ja korvauksen määrää kuitenkin asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos tehtävä jatkuu pitkähkön ajan, voidaan palkkio ja korvaus määrätä puolivuositain tai erityisestä syystä lyhyemmältäkin ajalta. Avustajalle voidaan määrätä suoritettavaksi ennakkoa tehtävän hoitamisesta hänelle aiheutuvista huomattavista kuluista, jos siihen on erityinen syy.

Avustajalle tulevan palkkion ja korvauksen tuomioistuin määrää avustajan tehtävän päättyessä tuomioistuimessa. *Jos oikeusapua on haettu ennen asian ratkaisemista tuomioistuimessa, mutta oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä vasta sen jälkeen ja pääasiaan on haettu muutosta, taikka jos muutoksenhakutuomioistuin hyväksyy ratkaisupyynnöstä tehdyn valituksen eikä pääasia ole enää alemmassa tuomioistuimessa vireillä,* muutoksenhakutuomioistuin määrää avustajan palkkion ja korvauksen myös alemmassa oikeusasteessa suoritetuista toimenpiteistä. *Muussa tapauksessa palkkion ja korvauksen määrää asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin.* Jos tehtävä jatkuu pitkähkön ajan, voidaan palkkio ja korvaus määrätä puolivuositain tai erityisestä syystä lyhyemmältäkin ajalta. Avustajalle voidaan määrätä suoritettavaksi ennakkoa tehtävän hoitamisesta hänelle aiheutuvista huomattavista kuluista, jos siihen on erityinen syy.

20 §

Ostavastuuosuuden määrääminen

Kun yksityinen oikeusavustaja on antanut oikeusapua osakorvausta vastaan tuomioistuimen käsittelemässä asiassa, 18 §:n 2 momentissa mainittu tuomioistuin, varattuaan oikeusapua saaneelle tilaisuuden lausua laskun oikeellisuudesta, velvoittaa oikeusavun saajan suorittamaan avustajalleen oikeusavun omavastuuosuuden samalla kun se määrää valtion varoista avustajalle maksettavan palkkion. Muussa tapauksessa oikeusaputoimisto määrää omavastuuosuuden suuruuden.

Yksityiselle avustajalle maksettavaksi tuomitulle omavastuuosuudelle on vaadittaessa määrättävä vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut tuomitsemispäivästä.

20 §

Ostavastuuosuuden määrääminen

Kun yksityinen oikeusavustaja on antanut oikeusapua osakorvausta vastaan tuomioistuimen käsittelemässä asiassa, 18 §:n 2 momentissa mainittu tuomioistuin, varattuaan oikeusapua saaneelle tilaisuuden lausua laskun oikeellisuudesta, velvoittaa oikeusavun saajan suorittamaan avustajalleen oikeusavun omavastuuosuuden samalla kun se määrää valtion varoista avustajalle maksettavan palkkion. *Tilaisuutta lausua laskun oikeellisuudesta ei tarvitse kuitenkaan varata, jos oikeusavun saaja on hyväksynyt laskun.* Muussa tapauksessa oikeusaputoimisto määrää omavastuuosuuden suuruuden.

Yksityiselle avustajalle maksettavaksi tuomitulle omavastuuosuudelle on vaadittaessa määrättävä vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut tuomitsemispäivästä.

21 §

Korvauksen periminen ulosottoteitse ja viivästyskorko

Jos valtiolle tulevaa omavastuuosuutta tai oikeusapumaksua ei ole suoritettu eräpäivänä, viivästyneelle määrälle saadaan periä vuotuisena viivästyskorkona korkolain 4 §:n 3 momentin mukainen viivästyskorko kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona maksuvelvollisuutta koskeva tuomioistuimen päätös on ollut asianosaisen saatavissa tai jona maksuvelvolliselle on lähetetty lasku.

22 §

Oikeusavun saajan vastapuolen korvausvelvollisuus

Jos oikeusavun saajan vastapuoli olisi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun, oikeudenkäynnistä rikosasiassa annetun lain 9 luvun tai hallintolainkäyttölain 13 luvun nojalla velvollinen korvaamaan oikeusavun saajan oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osittain, hänet on velvoitettava korvaamaan vastaavasti valtiolle sen varoista tämän lain nojalla asiassa maksettavaksi määrättyt kustannukset ja julkisen oikeusavustajan arvioitu palkkio korkolain 4 §:n 3 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona maksuvelvollisuutta koskeva tuomioistuimen päätös on ollut asianosaisen saatavissa.

24 §

Oikeusaputoimiston päätöksen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Oikeusaputoimiston tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi (*ratkaisupyynnö*). Ratkaisupyynnö on tehtävä 30 päivän kuluessa oikeusaputoimiston päätöksen tiedoksi saamisesta. Ratkaisupyynnön voi tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa kuitenkin tehdä aina siihen asti, kunnes pääasia on ratkaistu lainvoimaisesti. Ratkaisupyynnö on toimitettava päätöksen

21 §

Korvauksen periminen ulosottoteitse ja viivästyskorko

Jos valtiolle tulevaa omavastuuosuutta tai oikeusapumaksua ei ole suoritettu eräpäivänä, viivästyneelle määrälle saadaan periä vuotuisena viivästyskorkona korkolain 4 §:n 1 momentin mukainen viivästyskorko kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona maksuvelvollisuutta koskeva tuomioistuimen päätös on ollut asianosaisen saatavissa tai jona maksuvelvolliselle on lähetetty lasku.

22 §

Oikeusavun saajan vastapuolen korvausvelvollisuus

Jos oikeusavun saajan vastapuoli olisi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun, oikeudenkäynnistä rikosasiassa annetun lain 9 luvun tai hallintolainkäyttölain 13 luvun nojalla velvollinen korvaamaan oikeusavun saajan oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osittain, hänet on velvoitettava korvaamaan vastaavasti valtiolle sen varoista tämän lain nojalla asiassa maksettavaksi määrättyt kustannukset ja julkisen oikeusavustajan arvioitu palkkio korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona maksuvelvollisuutta koskeva tuomioistuimen päätös on ollut asianosaisen saatavissa.

24 §

Oikeusaputoimiston päätöksen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Oikeusaputoimiston tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi (*ratkaisupyynnö*). Ratkaisupyynnö on tehtävä 30 päivän kuluessa oikeusaputoimiston päätöksen tiedoksi saamisesta, *kuitenkin ennen kuin pääasian ratkaisu tulee lainvoimaiseksi*. Ratkaisupyynnö on toimitettava päätöksen tehneelle oikeusaputoimistolle. Se on tehtävä kirjallisesti, ja siinä on il-

tehneelle oikeusaputoimistolle. Se on tehtävä kirjallisesti, ja siinä on ilmoitettava se oikeusaputoimiston päätös, jota ratkaisupyyntö koskee, sekä miltä osin ja millä perusteella hakija on päätökseen tyytymätön.

moitettava se oikeusaputoimiston päätös, jota ratkaisupyyntö koskee, sekä miltä osin ja millä perusteella hakija on päätökseen tyytymätön.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

Ennen lain voimaantuloa myönnettyyn oikeusapuun sovelletaan 3 §:ää sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa. Tällaiseen oikeusapuun ei sovelleta 3 b §:ää.

Oikeusapuun, jota on haettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 13 §:ää sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

2.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 4 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 2 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentti ja 10 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentti laissa 260/2002 ja 2 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 243/2006, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

2 luku

Asianosaisen avustamisesta**Asianosaisen avustamisesta**

4 §

4 §

Puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määrää se tuomioistuim, jossa rikosasia on vireillä tai jossa se voidaan panna vireille. Määräykset voidaan oikeusapulain 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyin edellytyksin antaa taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. Jos asian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole vielä kulunut umpeen, edellä mainitut määräykset antaa asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuim.

Puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määrää se tuomioistuim, jossa rikosasia on vireillä tai jossa se voidaan panna vireille. Määräykset voidaan oikeusapulain 13 §:n 1 momentissa säädettyin edellytyksin antaa taannehtivasti koskemaan asiassa jo suoritettuja tarpeellisia toimenpiteitä. Jos asian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole vielä kulunut umpeen, edellä mainitut määräykset antaa asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuim.

Jos 1 §:n mukaiset edellytykset puolustajan määräämiselle lakkaavat, puolustajan määräys raukeaa. Puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määräyksen peruuttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeusapulaissa säädetään avustajasta.

Jos 1 §:n mukaiset edellytykset puolustajan määräämiselle lakkaavat, puolustajan määräys raukeaa, *jollei tuomioistuim vastaan oikeusturvan vuoksi erityisestä syystä toisin päätä*. Puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määräyksen peruuttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeusapulaissa säädetään avustajasta.

10 §

10 §

Tämän luvun mukaan määrätyle puolustajalle ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajalle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkioista ja korvauksista. Tämän luvun

Tämän luvun mukaan määrätyle puolustajalle ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajalle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkioista ja korvauksista. *Puolustajan*

mukaan määrätyle tukihenkilölle sekä puolustajan saaneen vastaajan ja oikeudenkäyntiavustajan saaneen asianomistajan nimeämälle todistajalle maksetaan korvaus noudattaen soveltuvien osien, mitä oikeusapulain 18 §:ssä säädetään korvauksista.

määräyksen saanut vastaaja ja oikeudenkäyntiavustajan saanut asianomistaja vapautuvat velvollisuudesta suorittaa oikeusapulain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja maksuja. Puolustajan saaneelle vastaajalle ja oikeudenkäyntiavustajan saaneelle asianomistajalle korvataan todistelusta aiheutuneet kustannukset noudattaen sitä, mitä oikeusapulain 4 §:n 2 momentissa säädetään. Tämän luvun mukaan määrätyle tukihenkilölle sekä puolustajan saaneen vastaajan ja oikeudenkäyntiavustajan saaneen asianomistajan nimeämälle todistajalle maksetaan korvaus noudattaen, mitä valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

3.

Laki**valtion oikeusaputoimistoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion oikeusaputoimistoista 5 päivänä huhtikuuta 2002 annetun lain (258/2002) 1 ja 2 §, 3 §:n 3 momentti, 4 § sekä 12 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Oikeusavun antamista varten valtio ylläpitää oikeusaputoimistoja. Oikeusaputoimistot suorittavat niille oikeusapulaissa (257/2002) ja muualla laissa tai asetuksessa säädettyt tehtävät. *Oikeusaputoimistolla voi olla sivutoimisto tai sivuvastaanotto.*

2 §

Oikeusaputoimistojen sekä niiden sivutoimistojen ja sivuvastaanottojen sijaintikunnista säädetään oikeusministeriön asetuksella. Ennen muutosten tekemistä kuullaan kuntia, joihin ratkaisu koskee.

3 §

Oikeusministeriö nimittää johtavan julkisen oikeusavustajan ja julkisen oikeusavustajan.

4 §

Jokainen hovioikeuden tuomiopiiri muodostaa oikeusapupiirin, jossa on oikeusaputoimen johtaja. Oikeusaputoimen johtajan tehtävänä on vastata oikeusapupalveluiden tasapuolisesta tarjonnasta oikeusapupiirin alueella. Oikeusaputoimen johtaja toimii samalla yhden oikeusaputoimiston johtavana julkisena oikeusavustajana. Oikeusaputoimen johta-

Ehdotus

1 §

Oikeusavun antamista varten valtio ylläpitää oikeusaputoimistoja. Oikeusaputoimistot suorittavat niille oikeusapulaissa (257/2002) ja muualla laissa tai asetuksessa säädettyt tehtävät.

2 §

Oikeusaputoimistot sijaitsevat oikeuspalveluiden alueellisen tarpeen mukaan muodostettavissa oikeusapupiireissä. Oikeusaputoimistolla voi tarvittaessa olla useampi kuin yksi toimipaikka. Oikeusapupiireistä ja oikeusaputoimistojen toimipakoista säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella. Ennen toimipaikkojen sijaintia koskevien säännösten antamista on kuultava kuntia, joihin asia koskee.

3 §

Oikeusministeriö nimittää johtavan julkisen oikeusavustajan. *Johtava julkinen oikeusavustaja nimittää julkisen oikeusavustajan.*

4 §

Jokaisessa oikeusapupiirissä on oikeusaputoimenjohtaja. Oikeusaputoimen johtajan tehtävänä on vastata oikeusapupalveluiden tasapuolisesta tarjonnasta oikeusapupiirin alueella. Oikeusaputoimen johtaja toimii samalla yhden oikeusaputoimiston johtavana julkisena oikeusavustajana. Oikeusaputoimen johtajan hoitaessa yksittäistä toimeksiantoa

jan hoitaessa yksittäistä toimeksiantoa häneen sovelletaan, mitä julkisesta oikeusavustajasta säädetään.

häneen sovelletaan, mitä julkisesta oikeusavustajasta säädetään.

12 §

Johtava julkinen oikeusavustaja voi kirjallisesti määrätä toimistohenkilön ratkaisemaan oikeusapuhakemukset selvissä asioissa, jos oikeusapu myönnetään hakemuksen mukaisesti.

12 §

Johtava julkinen oikeusavustaja voi kirjallisesti määrätä toimistohenkilön ratkaisemaan oikeusapuhakemukset selvissä asioissa. *Jos hakemuksen ratkaiseminen on tulkinnanvaraista, se on siirrettävä julkisen oikeusavustajan ratkaistavaksi.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

4.

Laki**eräiden oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista 29 päivänä maaliskuuta 1974 annetun lain (269/1974) annetun lain 1 d §, sellaisena kuin se on laissa 265/2002, sekä

lisätään 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 891/1980 ja mainitussa laissa 265/2002, uusi 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 a §

Poliisimiehelle, rajavartiomiehelle, tullimiehelle, vankeinhoitotehtävissä olevalle ja järjestystä ylläpitämään asetetulle valtion palveluksessa olevalle, jota syytetään tai jolta vaaditaan korvausta viran toimittamisessa tai työssä tapahtuneen lainvastaisen voimakeinojen käyttämisen vuoksi, on myönnettävä vapautus oikeusapulain (257/2002) 4 §:ssä tarkoitetuista maksuista ja kustannuksista. Jos asian laadun vuoksi tai muusta syystä on ilmeistä, ettei hän kykene ilman avustajaa asianmukaisesti valvomaan etuaan ja oikeutetaan asian käsittelyssä, hänelle on hakemuksesta määrättävä oikeudenkäyntiavustaja.

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan myös:

1) muuhun valtion palveluksessa olevaan, jolla on lakiin perustuva oikeus voimakeinojen käyttämiseen;

2) valtion palveluksessa olevaan, jota syytetään tai jolta vaaditaan korvausta hälytysajossa olevan moottorikäyttöisen kulkuneuvon kuljettamisessa tehdyn rikoksen vuoksi; ja

3) valtion palveluksessa olevaan luotsiin, jota syytetään tai jolta vaaditaan korvausta luotsauksessa tapahtuneen virheen johdosta

Ehdotus

1 a §

Poliisimiehelle, rajavartiomiehelle, tullimiehelle, vankeinhoitotehtävissä olevalle ja järjestystä ylläpitämään asetetulle valtion palveluksessa olevalle, jota syytetään tai jolta vaaditaan korvausta viran toimittamisessa tai työssä tapahtuneen lainvastaisen voimakeinojen käyttämisen vuoksi, on myönnettävä vapautus oikeusapulain (257/2002) 4 §:ssä tarkoitetuista maksuista ja kustannuksista. Jos asian laadun vuoksi tai muusta syystä on ilmeistä, ettei hän kykene ilman avustajaa asianmukaisesti valvomaan etuaan ja oikeutetaan asian käsittelyssä, hänelle on hakemuksesta määrättävä oikeudenkäyntiavustaja.

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan myös:

1) muuhun valtion palveluksessa olevaan, jolla on lakiin perustuva oikeus voimakeinojen käyttämiseen;

2) valtion palveluksessa olevaan, jota syytetään tai jolta vaaditaan korvausta hälytysajossa olevan moottorikäyttöisen kulkuneuvon kuljettamisessa tehdyn rikoksen vuoksi; ja

3) valtion palveluksessa olevaan luotsiin, jota syytetään tai jolta vaaditaan korvausta luotsauksessa tapahtuneen virheen johdosta.

Oikeudenkäyntiavustajasta, hänen määräämisestään sekä oikeudenkäyntiavustajalle maksettavasta palkkiosta ja korvauksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvus-

sa säädetään puolustajasta ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajasta.

1 d §

Edellä 1 a ja 1 c §:ssä tarkoitettujen etujen myöntämisestä ennen asian vireille panoa ja asian käsittelyn eri vaiheissa sekä sanotuissa lainkohdissa mainittujen maksujen ja kustannusten suorittamisesta, vastapuolen velvollisuudesta korvata ne valtiolle samoin kuin muutoksen hakemisesta 1 a—1 c §:n nojalla annettuun ratkaisuun on voimassa, mitä oikeusapulaissa säädetään.

(kumotaan)

Mitä 1 a—1 c §:ssä säädetään, ei sovelleta henkilöön, jolle on myönnetty oikeusapulaissa tarkoitettua oikeusapua.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____

5.

Laki**lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 16 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (619/1996) 31 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

31 §

Valtion varoista suoritettavat korvaukset ja kustannukset

Valtion varoista suoritettavat korvaukset ja kustannukset

Tuomioistuimen määräyksestä kuulluille todistajille ja asiantuntijoille suoritettavat korvaukset, korvaus lääkärille tai muulle asiantuntijalle tämän lain mukaisista tehtävistä sekä kustannukset sovittelun suorittamisesta ja 25 §:ssä tarkoitettua lapsen sijoittamisesta maksetaan valtion varoista.

Asianosaiselle maksetaan ennakolta valtion varoista myös 12 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lääkärin tai muun asiantuntijan tutkimukseen tehtävää matkaa varten välttämättömät matka- ja toimeentulokustannukset noudattaen soveltuvin osin tuossa lainkohdassa mainitun lain säännöksiä.

Tässä pykälässä tarkoitettut korvaukset ja kustannukset jäävät valtion vahingoksi.

Tuomioistuimen määräyksestä kuulluille todistajille ja asiantuntijoille suoritettavat korvaukset, korvaus lääkärille tai muulle asiantuntijalle tämän lain mukaisista tehtävistä sekä kustannukset sovittelun suorittamisesta ja 25 §:ssä tarkoitettua lapsen sijoittamisesta maksetaan valtion varoista.

Asianosaiselle maksetaan ennakolta valtion varoista myös 12 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lääkärin tai muun asiantuntijan tutkimukseen tehtävää matkaa varten välttämättömät matka- ja toimeentulokustannukset noudattaen soveltuvin osin tuossa lainkohdassa mainitun lain säännöksiä.

Sovittelijalla on oikeus saada valtion varoista tehtävän vaativuuteen ja laajuuteen perustuva kohtuullinen palkkio ja korvaus tarpeellisista kuluistaan. Oikeusministeriön asetuksella säädetään tarkemmin toimenpiteistä, joista palkkiota maksetaan, palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä niistä asia- ja sovittelijakohtaisista syistä, joiden perusteella palkkiota voidaan korottaa tai alentaa

Tässä pykälässä tarkoitettut korvaukset ja kustannukset jäävät valtion vahingoksi

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .